

FACILITETSANALYSE

VARDE KOMMUNE 2023

Drift og organisering af fremtidens faciliteter i Varde Kommune

02.06.2023

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Beskrivelse af opgaven	3
2.	Metode og analysegrundlag	4
3.	Faciliteternes fremtidige forretningsgrundlag	6
4.	Fremtidens foreninger i Varde Kommune	12
5.	Parametre for fremtidens bæredygtige faciliteter	15
6.	Bæredygtig facilitetsudvikling	17
7.	Facilitetsstrategi og kategorisering af faciliteter	25
8.	Analyse af de enkelte faciliteter	27
9	Potentialer for driftsoptimering	40
10.	Potentialer vedr. samarbejde og organisering	41
11.	Konklusioner og anbefalinger	42

1. BESKRIVELSE AF OPGAVER

Baggrund

Denne analyse omhandler idræts- og fritidsfaciliteterne i Varde Kommune

Analysen er gennemført i perioden januar – juni 2023 af konsulentfirmaet Idrættens Udviklingscenter og har til formål at analysere:

- De potentielle driftsoptimeringer og besparelser forbundet med et øget samarbejde og koordinering mellem faciliteterne
- De potentielle vækst og udviklingsmuligheder, som et øget samarbejde og en anden organisering vil medføre for faciliteterne og ikke mindst foreninger, nye brugergrupper og lokalsamfund

Analysen forsøger mere præcist at give svar på:

1. En beskrivelse af fremtidens brugere på fritidsområdet i Varde Kommune inkl. demografi og overordnet udvikling i befolkningens idræts- og fritidsvaner. Denne beskrivelse skaber et grundlag for at definere det marked og brugergrundlag, som faciliteterne skal servicere i fremtiden og samspillet mellem faciliteterne
2. Oversigt over eksisterende faciliteter i Varde Kommune og dækningsgraden af faciliteter set i relation til det fremtidige behov.
3. En definition på fremtidens bæredygtige idræts- og fritidsfaciliteter ud fra forskellige kategorier af idræts- og fritidsfaciliteter. Bæredygtighed defineres ud fra syv opstillede kriterier, der skal være tilstede i mere eller mindre grad for at skabe en bæredygtig idræts- og fritidsfacilitet. Definitionen tjener som målestok for en videre vurdering af de enkelte faciliteter i forhold til kategori og bæredygtighed
4. De enkelte faciliteter kategoriseres og beskrives ud fra de opstillede kriterier, som danner grundlag for at beskrive udfordringer og udviklingspotentialer for hver facilitet, som et øget samarbejde og en anden organisering vil medføre for faciliteterne og ikke mindst foreninger, nye brugergrupper og lokalsamfund
5. De enkelte faciliteter og deres potentielle indbyrdes relationer og potentielle samarbejdsflader afdækkes og beskrives
6. Der præsenteres en samlet analyse samt forslag til indsatser der kan styrke den fremtidige bæredygtighed af facilitetsområdet i Varde Kommune

2. METODE OG ANALYSEMODEL

Sekundær data indsamling

Den generelle viden på området er indhentet via følgende kilder:

Rapporter fra primært IDAN og SDU om udviklingen i befolkningens idræts- og fritidsvaner, samt udviklingen på facilitetsområdet

- IDAN har senest i 2020 udarbejdet en stor analyse om befolkningens idrætsvaner, som belyser de overordnede tendenser i samfundet (Danskernes Motions- og sportsvaner 2020, Steffen Rask, Frederik Petersen, Kristoffer Hansen & Mette Eske, Idrættens Analyseinstitut, 1. udgave 2022)
- Herudover har SDU over de senere år gennemført et stort forskningsprojekt om fremtidens idræts- og fritidsfaciliteter (<https://www.idan.dk/temaer/faciliteter/>)

IDKON har i 2021 gennemført en analyse af Foreningslivet i Varde Kommune, Henrik Brandt & Maja Pilgaard, 2021

Varde Kommune har i 2022 gennemført en tilfredshedsundersøgelse blandt foreningerne og resultaterne af denne undersøgelse indgår ligeledes.

Disse analyser skaber et generelt fundament for det fremtidige forretningsgrundlag, som faciliteterne i Varde Kommune ser ind i.

Idrættens Udviklingscenter har siden 2014 gennemført en række analyser af facilitetsområdet i forskellige kommuner, og udarbejdet facilitetsstrategier for 4 kommuner. Herudover har vi gennemført udviklingsprocesser for mere end 25 forskellige faciliteter og organisationer i idrætsbranchen.

Primær data

Disse analyser suppleres med lokale informationer om de specifikke forhold i Varde Kommune, og de lokale faciliteter:

- Inddragelse af relevante oplysninger fra Varde Kommune om demografi, udvikling i skoledistrikter og lokalsamfund mv.
- Indhentning af regnskaber, udviklingsplaner og andre relevante informationer fra hver facilitet
- Et indledende møde med den daglige leder (hvis en sådan findes) til afdækning af udfordringer og potentialer
- Udfyldelse af et uddybende spørgeskema for hver facilitet
- Et uddybende møde med ledelsen og bestyrelsen for faciliteten til afdækning og uddybning af de modtagne informationer.
- En besigtigelse af alle faciliteter herunder udendørsarealer

2. METODE OG ANALYSEMODEL

Der er afholdt i alt 3 workshops til drøftelse af resultater, udfordringer og udviklingspotentialer på facilitetsområdet.

Resultaterne er i løbet af processen præsenteret over 2 gange til kommentering og uddybning inden formulering af denne endelige udgave.

Der er tale om en kvalitativ analyse, som peger på en række potentialer og udfordringer med relation til den videre udvikling af facilitetsområdet i Varde Kommune til nærmere afklaring

3. FACILITETERNES FORRETNINGSGRUNDLAG

En vurdering af styrker, svagheder og udviklingspotentialer må baseres på befolkningens konkrete udvikling i efterspørgslen efter idrætsfaciliteter.

Det vigtigste udgangspunkt for en vurdering af faciliteterne er derfor at fastlægge deres fremtidige forretningsgrundlag.

Forretningsgrundlaget består, som beskrevet i modellen, af tre områder:

- Foreningsbaserede idrætsaktiviteter primært organiseret omkring frivillige foreninger og finansieret via kontingenter og kommunale tilskud via Folkeoplysningsloven
- Det private marked primært organiseret som selvorganiseret idræt og individuelle medlemskaber af fitness eller selve faciliteten. Eller fester, messer, konferencer, turister, firmaer eller lignende. Alle aktiviteter, der ikke er offentligt støttet men finder sted på markedslignende vilkår
- Offentligt finansierede aktiviteter som skoleidræt, gymnasier, handelsskoler og lignende

Udviklingen i alle tre områder har stor betydning for, hvilken type faciliteter Varde Kommune har behov for i fremtiden.

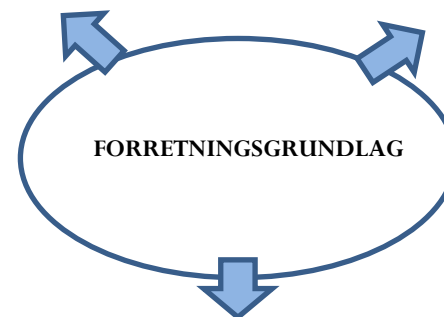
I det følgende beskrives udviklingen inden for ovenstående områder i Varde Kommune

FORENINGSIDRÆT

Foreningsøkonomi
Folkeoplysning

MARKED

Profit /Markedsvilkår
Kunder / Selvorganiseret idræt
Turisme

OFFENTLIG ØKONOMI

Skoleidræt, mv.

3. BEFOLKNINGSGRUNDLAG

Befolkningsgrundlaget for faciliteterne udgør naturligt det vigtigste grundlag for faciliteterne i fremtiden. Og ud over selve befolkningstallet har den demografiske udvikling stor betydning, da befolkningens deltagelse i idræts- og fritidsaktiviteter er aldersbestemte.

Der forventes et mindre udsving i det generelle befolkningsgrundlag, men ikke i et omfang der forventes at have den helt store betydning. Den udvikling, som har størst betydning, er udviklingen i befolkningens alderssammensætning.

Tabel 1. viser et for ventet fald på

- 12% i aldersgruppen 10 – 19 år
- 10% i aldersgruppen 20 – 29 år.

Ligeledes sker der et fald i den erhvervsaktive alder 40 – 50 år med ca. 17.4%

Til gengæld forventes en stigning på henholdsvis:

- 8% for aldersgruppen 60- 69 år
- 16.4 % for aldersgruppen 70+ år

Denne udvikling er signifikant for den fremtidige benyttelse af faciliteterne. De unge aldersgrupper dyrker typisk holdidræt og konkurrenceidræt. Det er disse grupper, som i forvejen oplever det største generelle fald i idrætsdeltagelsen. De ældre aldersgrupper efterspørger i højere grad fleksible lokaler til motion, funktionel træning og breddeidræt.

Tabel 1. Befolkningsfremskrivning, Varde Kommune

	2021	2025	2030	Forventet i pct. 2021-2030
0-9 år	5.243	5.326	5.532	5,2
10-19 år	6.161	5.830	5.496	-12,1
20-29 år	4.790	4.474	4.347	-10,2
30-39 år	5.196	5.451	5.624	7,6
40-49 år	6.114	5.574	5.308	-15,2
50-59 år	7.414	6.954	6.201	-19,6
60-69 år	6.669	6.965	7.252	8,0
70+ år	8.283	9.068	9.904	16,4
I alt	49.870	49.642	49.664	-0,4

Kilde: Befolkningsfremskrivning 2020 efter område, alder og tid. Statistikbanken

Tabel 2. Folketal by, landsbyer landdistrikt, Varde Kommune

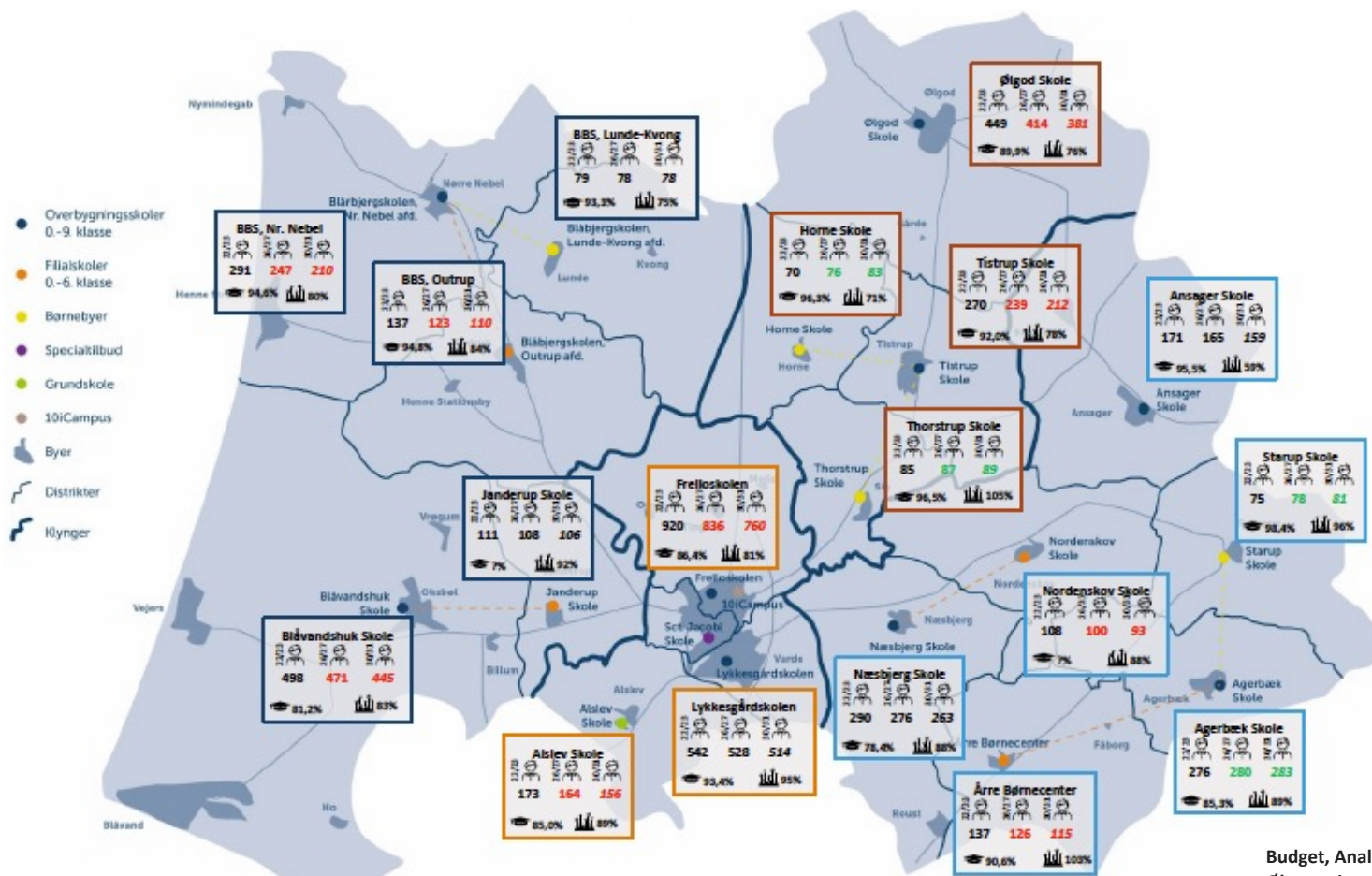
2017	2018	2019	2020	Ændring i % siden 2017	Område	0-24 år, 2020	25+ år, 2020
802	805	809	800	-0,25	Janderup	216	584
13.951	13.949	13.989	14.022	0,51	Varde By	3.852	10.170
473	471	475	483	2,11	Horne	125	358
804	800	796	776	-3,48	Sig	228	548
2.858	2.853	2.867	2.837	-0,73	Oksbøl	770	2.067
568	574	549	578	1,76	Billum	181	397
370	359	349	361	-2,43	Øster Vrågum	92	269
1.376	1.318	1.326	1.353	-1,67	Nørre Nebel	322	1.031
217	0	0	203	-6,45	Henne Stationsby	51	152
3.892	3.923	3.860	3.827	-1,67	Ølgod	980	2.847
1.331	1.324	1.306	1.311	-1,50	Agerbæk	350	961
1.254	1.256	1.272	1.272	1,44	Alslev	413	859
653	648	654	652	-0,15	Årre	187	465
316	316	309	304	-3,80	Fåborg	67	237
445	449	448	459	3,15	Lunde	131	328
225	224	224	211	-6,22	Nymdegab	29	182
688	690	691	684	-0,58	Nordenskov	191	493
759	745	771	763	0,53	Næsbjerg	232	531
1.403	1.429	1.418	1.424	1,50	Tistrup	421	1.003
573	563	546	548	-4,36	Skovlund	154	394
1.275	1.298	1.300	1.268	-0,55	Ansager	298	970
626	635	624	628	0,32	Tofterup	174	454
213	212	205	216	1,41	Tinghøj	58	158
214	223	224	207	-3,27	Kvong	58	149
1.032	1.033	1.042	1.060	2,71	Outrup	282	778
308	337	368	334	8,44	Oksby	44	290
63	38	53	58	-7,94	Uden fast bopæl	18	40
13.763	13.829	13.654	13.322	-3,20	Landdistrikter	4.002	9.320
50.452	50.301	50.129	49.961	-0,97	Varde Kommune	13.926	36.035

Kilde: Folketal 1. januar efter folketal, areal og befolkningstæthed, byområder og landdistrikter og tid, Statistikbanken

3. VARDE KOMMUNES SKOLER I 2030

Samme betydning har udviklingen i Varde Kommunes skoledistrikter, da en stor del af faciliteternes brugere i dagtimerne udgøres af skolerne. Kortet viser den forventede fremskrivning af elever i de respektive skoledistrikter.

Især for den vestlige del af Varde Kommune og Ølgod Skoledistrikt sker der en reduktion i antallet af elever.

3. TURISME

Varde Kommune er en af Danmarks største turistkommuner.

- Antal feriehuse: Ca. 8.401, hvoraf mere end 40% lejes ud. I juli 2022 var 51% lejet ud.
- Camping: Næststørste overnatningsform med mere end 750.000 overnatninger i 2020, hvilket gør Varde Kommune til landets største campingkommune

Langs Vestkysten findes kystbyer med et særligt potentiale inden for turisme. Det drejer sig om: Nymindesø, Henne Strand, Vejers, Blåvand og Ho

- 2022: 5.442.000 overnatninger. Heraf 4.073.892 i feriehus. 983.945.000 (VistDenmark)
- 2022: 3.934.547 tyske overnatninger (VisitDenmark)
- 2022: 1.220.790 danske overnatninger (VisitDenmark)

Det betyder, at der især i den vestlige del af kommunen i sommersæsonen er et yderligere kundegrundlag på ca. 100.000, der efterspørger mulighed for træning, idrætsaktiviteter, svømmehaller, overnatning og forplejning

Til gengæld er antallet af konkurrenter på markedet for træningsophold mv. også stigende.

Som centrale konkurrenter der alle har overnatningsmuligheder, kan nævnes; Vejen Idrætscenter, Skjern Idræts- og Kulturcenter, Skærbæk Centret, Rødding Idrætscenter, Ribe Fritidscenter, Magion, Sydbank Arena, Himmerland, idrætsefterskolerne som f.eks. BGI.

3. BORGERNES ØNSKER TIL FREMTIDENS FACILITETER

Idrættens analyseinstitut har i 2020 gennemført den hidtil største undersøgelse af danskernes idræts- og fritidsvaner. Undersøgelsen er i 2021 fulgt op af flere undersøgelser om danskerne idrætsvaner. Den overordnede konklusion på undersøgelsen er, at danskernes aktivitetsniveau er næsten tilbage efter Corona nedlukningen. Nedenstående tendenser er kendetegnet for den generelle udvikling i befolkningens idræts- og fritidsvaner.

BØRN OG UNGE

- 83% af alle børn 0 – 16 år dyrker foreningsaktiviteter og udgør den absolut største brugergruppe – nu og i fremtiden
- Der sker et generelt fald i aktiviteter fordelt over de traditionelle idrætsaktiviteter og især holdsport
- For børn er det vigtigt, at aktiviteten er tæt på skole og venner og kan dyrkes i forbindelse med andre aktiviteter, som naturligt finder sted her
- De unge 17 – 25 år er mindre foreningsaktive og efterspørger fleksible individuelle fitness- og sundhedsorienterede aktiviteter, som kan indpasses i deres travle fleksible liv
- De unge vælger idrætstilbud efter kvalitet, pris, instruktører og tilgængelighed - ikke efter udbyder eller organiseringsform
- Piger i alderen 14 – 20 udgør en særlig udfordring i forhold til idrætsaktiviteter, men tager revanche senere i livet

VOKSNE.

- 68% af kvinderne dyrker aktiviteter selvorganiseret eller i privat regi.
- 49% af mændene dyrker aktiviteter selvorganiseret eller i privat regi.
- Fleksible fællesskaber er populære og erstatter ofte faste fællesskaber for unge og voksne
- Udendørs aktiviteter som løb, vandreture, cykling, golf, kajak og lignende vil øges
- Især kvinderne vil være påvirkede af en løbende udvikling af nye og varierende idrætstilbud samt gode instruktører
- Brugere forventer fleksible muligheder for aktivitet og funktionelle it og onlineløsninger, som information via smartphone, booking og elektroniske dørlåse
- Flertallet af voksne og ældre er aktive uden for foreninger og organiseret på forskelligt vis – både foreninger og kommercielt
- Borgerne er mere mobile og villige til at bevæge sig over større afstande for at dyrke aktiviteter

3. BORGERNES ØNSKER TIL FREMTIDENS FACILITETER

ÆLDRE

- Ældregruppen vokser som aktivitetsgruppe og de ældre forbliver aktive i flere år
- De ældre vælger motionsaktiviteter som vandreture, gymnastik, fitness og mindre belastende idrætsformer som petanque, kroff og billard
- De ældre organiserer sig enten på egen hånd eller i foreningsregi.
- De ældre kommer i mindre grad til at efterspørge 20x40 haller, men vil søge mindre sale, svømmehaller og fitnesscentre
- De ældre kommer til at efterspørge uddannet personale med professionelle kompetencer indenfor kost, sundhed og korrekt fysisk træning
- De ældre efterspørger fleksible undervisningstilbud i aftenskoler regi af høj kvalitet og tilpasset deres aktive hverdag

Vi har drøftet ovenstående tendenser på de afholdte workshops, og de er også gældende for Varde Kommune.

Dog er der en stærk foreningskultur i Varde, som betyder at størstedelen af aktiviteterne, især i lokalsamfundene, forsat finder sted i foreningsregi.

Tendenserne omkring den selvorganiserede og fleksible idræt, og udfordringerne med at tiltrække tilstrækkeligt mange til organiseret holdsport, er en problemstilling som genkendes i stort set alle faciliteter, der oplever faldende udnyttelse især fredag, lørdag og søndag.

Faciliteterne og foreningerne har alle etableret foreningsfitness for at fastholde de selvorganiserede grupper.

De centrale samarbejdspartnere for faciliteterne og hovedansvarlige for aktiviteterne er foreningerne og de frivillige foreningsledere.

I det følgende drøftes hvordan det står til med foreningerne og de frivillige i Varde Kommune, samt hvilken betydning dette har for, at de frivillige foreninger og ledere også i fremtiden kan og vil påtage sig opgaven med frivilligt og ulønnet at organisere aktiviteter i foreningsregi.

Hvis foreningernes vilkår og muligheder for at skabe aktivitet ændres, har dette stor betydning for udnyttelsen af faciliteterne.

Der er naturligvis tale om generelle tendenser med store forskelle. Generelt er der stor frivillighed og lokalopbakning til både foreninger og faciliteter i lokalsamfundene.

I Varde er frivillighedens og foreningernes ressourcer målrettet egne foreninger og aktiviteter, hvorimod der ikke er samme frivillig opbakning omkring Sportium.

4. FREMTIDENS FORENINGER I VARDE KOMMUNE

Det næste vigtige spørgsmål vedr. kudegrundlaget for fremtidens idræts- og fritidsfaciliteter omhandler de frivillige foreningsledere, som står for at arrangere og koordinere langt de fleste af aktiviteterne på idræts- og fritidsområdet.

Derfor er det indledningsvist relevant at vurdere, hvorledes det står til med foreningerne i Varde Kommune og hvilke udfordringer de oplever og formulerer.

På landsplan er størstedelen af de frivillige trænere og ledere mænd (66 %). De frivillige poster domineres af voksne i aldersgruppen 20-59 år (77 %), mens unge og ældre kun udgør en lille del af de frivillige i foreningerne. Dette mønster har også været gældende for denne undersøgelse i Varde, hvor mere end 80% af bestyrelsesmedlemmerne i faciliteternes bestyrelser er mænd.

Størstedelen af de frivillige indtager poster som trænere eller poster i forbindelse med mindre og overskuelige ad hoc-projekter. På træner- og instruktørsiden er det sværest at skaffe trænere/instruktører til de voksne motionister, mens det er lettere at rekruttere trænere til børn og unge.

Trænere til foreningens bedste turneringshold/konkurrence udøvere er de letteste at skaffe. De frivillige bliver først og fremmest ledere for egne børn. Dernæst motiveres de af glæden ved at beskæftige sig med den aktivitet de brænder for. At skulle finde en instruktør til et voksent motionisthold i en idrætsgren, der ikke handler om konkurrence, er vanskelige.

Der er færre frivillige, som indtager en længerevarende og ansvarstung tillidspost i foreningerne. Poster som formand og kasserer, er generelt de poster, der er sværest at få besat (Pilgaard, 2016). En tidligere undersøgelse af rekruttering af frivillige administrative ledere til foreningerne i Hals Kommune, bekræfter denne tendens.

Der er ikke tale om et *generelt* rekrutteringsproblem, men om at *bestemte poster og funktioner* i foreningerne og faciliteterne har en karakter og et omfang, som gør dem svære at besætte. Ikke mindst fordi disse poster forudsætter bestemte kvalifikationer og dermed begrænser ansøgerfeltet, hvilket typisk gør sig gældende for formands- og kassererposten (Frejo, Holch, & Dissing, 1996).

En øget professionalisering og behovet for en mere forretningsorienteret tilgang til nogle poster indenfor foreningsledelse medfører med andre ord et pres på frivilligheden og flere krav til de frivillige, som skal besætte posterne.

Vi har oplevet denne problemstilling i forbindelse vores interviews med faciliteterne. Her er det også typisk formand og kassererposten, som giver udfordringer. Og helt generelt er det bogføring og administrative opgaver, der beskrives som de største udfordringer.

De frivillige er i højere grad blevet projektfriwillige, hvor de involverer sig i afgrænsede konkrete opgaver, som kan planlægges ind i en i forvejen hektisk hverdag.

På denne måde afspejler befolkningens frivillige arbejde sig også i de mere fleksible tilgange til foreningslivet, når det gælder deltagelse i egne aktiviteter. Jo tættere opgaven er på aktiviteten og jo mere den frivilliges gerning er til gavn for én selv eller familien, jo nemmere er det at rekruttere (Frejo, Holch, & Dissing, 1996).

4. FREMTIDENS FORENINGER I VARDE KOMMUNE

Hvis dette er korrekt vil det yderligere udfordre antallet af frivillige ledere i fremtiden, hvis ikke det lykkedes at skabe moderne, fleksible og attraktive rammer for den voksne befolknings foreningsdeltagelse.

For så vil det ikke lykkedes at få især kvinderne som aktive medlemmer i de lokale foreninger og som brugere af de lokale faciliteter. Og her viser IDAN's undersøgelse, at dette medfører stor risiko for at de heller ikke efterfølgende vil være lige så motiverede for at engagere sig som frivillige. Idan skriver om rekrutteringen af frivillige ledere (IDAN, 2016)

"Ofte er der stor fokus på at hverve frivillige blandt de aktive børns forældre, men ifølge analysen går den letteste vej til frivillighed gennem forældrenes egen idrætsaktivitet i foreningsregi vel at mærke. For det viser sig nemlig, at idrætsaktive forældre uden for foreningsregi – altså som udelukkende dyrker selvorganiseret eller kommercielt organiseret idræt – faktisk er mindre involveret i frivilligt arbejde (tre pct.) end forældre, som slet ikke dyrker idræt (fem pct.)."

Dette udfordrer foreningerne i en tid, hvor forældrene søger andre veje for egen idrætsdeltagelse. I denne livsfase står selvorganiseret løb og fitness i kommercielt regi højt på dagsordenen – netop fordi disse aktiviteter er fleksible og mulige at indpasse i en travl hver dag"

Samtidig er antallet af lønnede medarbejdere stabilt, og de foreninger, som har fået flere lønnede medarbejdere, har typisk også fået flere frivillige. Dette tyder ikke på, at foreningerne bruger lønnet arbejdskraft til at erstatte de frivillige. Dygtige medarbejdere skaber aktiviteter og gode rammer, der tiltrækker flere frivillige.

Dette vil betyde, at der må forventes et pres for at flere administrative og koordinerende funktioner skal udføres af lønnede medarbejdere, så de frivillige kan koncentrere sig om de opgaver de finder meningsfyldte og sjove. Tidligere analyser af Frejo&Steen har endvidere vist en sammenhæng mellem ledelse, økonomi, aktivitetsniveau og faciliteternes stand – og evnen til at rekruttere frivillige. Succes avler succes og omvendt.

Dette understøtter de formulerede forventninger til fremtidens faciliteter. Borgerne ser ikke et egentligt dilemma mellem flere lønnede medarbejdere og fastholdelse af frivillige som i fællesskab skaber rammerne om fremtidens fritidsaktiviteter – snarere tværtimod. Hvis dygtige ansatte kan skabe gode og inspirerende rammer for de frivillige bidrager dette kun til at styrke frivilligheden.

I forbindelse med de afholdte workshops, har udfordringerne med at få foreningerne til at udvikle nye tiltag og åbne op for nye brugergrupper i faciliteterne været et emne til diskussion. Især de større faciliteter oplever, at de skal indtage en stadig mere aktiv rolle for at skabe nye aktiviteter.

Outrup har i samarbejde med hovedforeningen ansat to foreningsudviklere for at understøtte udviklingen af nye aktiviteter. Og f.eks. Form og Fritid har en medarbejder, der blandt andet har som opgave at koordinere og udvikle samarbejdet med de frivillige i fitness og gus. Og Helle Hallerne har som en del af deres strategi at ansætte en udviklingsmedarbejder.

4. FREMTIDENS FORENINGER I VARDE KOMMUNE

En tidligere analyse fra 2021 "Danmarks bedste foreningskommune" leverer en række svar på hvordan foreningerne ser deres udfordringer i forhold til fastholdelse og udvikling af nye aktiviteter. Nedenstående er centrale udsagn fra analysen:

- Foreningerne (især i landdistrikterne) "Vi oplever konkurrence om at få nok børn og unge til mange overlappende aktiviteter"
- Vi har mange børn, og er udfordret på facilitetskapacitet og frivillige. Hvorfor og hvordan skulle vi beskæftige os med også at rekruttere forældre medlemmer?"
- Lokaleleje er dyrt, og vi er udfordret økonomisk"
- Vi er specialister og brænder for én idræt. Hvorfor og hvordan skal vi få overskud til at tilbyde mere end én idræt?"
- Hvordan fungerer et samarbejde på tværs af foreninger i praksis med hensyn til lokale og medlemstilskud? Og hvor skal medlemmerne registreres?
- Der kommer færre unge, og vi oplever allerede udfordringer med at stille hold"
- Vi har svært ved at fastholde de unge, når de får travlt med skole, fritidsjob og venner"
- Vi har svært ved at skaffe unge frivillige"
- De voksne deltagere dukker ikke op til vores faste træninger"
- Aldersgennemsnittet for de vores voksne hold stiger hver år"
- Vi har ikke kræfter til at påtage os aktiviteter i dagtimerne / for særlige grupper"
- Vi har brug for hjælp til at synliggøre vores tilbud
- Vi er mest interesserede i børn og unge

Opsummerende konkluderer analysen, at foreningerne står med 4 centrale udfordringer eller brændende platforme, som foreningerne er udfordret på, og som Varde Kommune eller faciliteterne har behov for at understøtte hvis foreningslivet skal fastholdes i de kommende år:

- Samarbejde og udvikling af lokalsamfund på tværs af foreningstyper
- Tilbud på tværs af generationer
- Økonomi
- Evnen til at rekruttere frivillige

Endeligt betyder den demografiske udvikling med et fald i personer den erhvervsdygtige alder en øget udfordring med rekruttering af frivillige. Fordi det er denne aldersgruppe, hvor flest laver frivilligt arbejde.

Det bemærkes, at Varde Kommune i 2023 har udarbejdet en oversigt over foreningernes egenkapital baseret på 2021 regnskabstal, der viser at selv om enkelte foreninger har en begrænset egenkapital, så har mange foreninger i Varde Kommune, en solid økonomi. (Varde Kommune, forvaltningen April 2023)

Varde Kommune har i maj 2023 gennemført en tilfredshedsundersøgelse blandt kommunens foreninger. Her svarer 55 %, at de er meget tilfredse med de faciliteter, de benytter, 32% svarer tilfredse og de resterende 13% svarer hverken eller.

Det må siges at være nogle fine svar, der bakker op om, at standarden på faciliteterne er høj, og der bliver lyttet til foreningernes ønsker og behov ude i faciliteterne.

Danmarks bedste foreningskommune, Henrik H. Brandt & Maja Pilgaard, April 2021
Spørgeundersøgelsen er sendt til alle formænd og kasserere i de ca. 200 foreninger Varde Kommune bredt set er i kontakt med.

5. PARAMETRE FOR BÆREDYGTIGE FACILITETER

Der kan peges på en række parametre, som bør være til stede i fremtidens faciliteter for at de kan betegnes som bæredygtige. Disse parametre udgør den ramme, som faciliteterne i Varde Kommune kan vurderes op imod

1. Løbende udvikling af facilitetens forretningsgrundlag overfor nye kundegrupper

I en branche, hvor foreningslivet og især holdsporten mange steder oplever vigende tilslutning til fordel for nye aktivitetsformer og hvor selvorganiserede idrætsaktiviteter vækster, er det afgørende vigtigt at faciliteten har en formuleret strategi og udviklingsplan for nye målgrupper, der skal satses på og hvilke værditilbud, de skal tilbydes. Det er ligeledes vigtigt at organisationen løbende udvikler nye tilbud og aktiviteter baseret på en forståelse for målgruppernes behov og ønsker

2. Moderne og velholdte faciliteter indrettet til at imødekomme ønskerne om fleksible tilbud

Det er vigtigt, at faciliteterne er indrettet på en måde, som afspejler brugerens ønsker og krav. At de er velholdte og godt rengjorte. At giver mulighed for at tilbyde mange forskellige aktiviteter, som ikke er låst af specialindrettede idrætsfaciliteter. Og at faciliteterne rent æstetisk og indretningsmæssigt fremstår attraktive. At faciliteten omfatter faciliteter, der giver lyst til ophold og sociale sammenkomster uden for aktiviteterne

3. Bæredygtighed og udnyttelse

At udnyttelsesgraden på faciliteterne er høj og afspejler en reel efterspørgsel blandt relevante målgrupper. En høj udnyttelsesgrad reducerer miljøaftrykket og løbende driftsomkostninger pr. bruger og styrker borgernes sociale interaktion

4. Fleksible træningstilbud og kompetente instruktører

Brugernes krav og forventninger til kompetente trænere er stigende og brugerne villighed til at transportere sig efter gode træningstilbud er stigende. Derfor er gode stabile instruktører en væsentlig parameter for at skabe fremtidens succesfulde fællesskaber

5. PARAMETRE FOR BÆREDYGTIGE FACILITETER

5. Digitalisering

Fremtidens brugere har en stigende forventning til digitale selvbetjeningsløsninger. Det være sig tilmelding, betaling foreningsadministration mv. Faciliteter har brug for at arbejde målrettet med digitalisering for at tiltrække og fastholde brugere og kunder. Samtidigt har faciliteten behov for at arbejde med digitalisering for at lette/ fjerne administrative byrder som fremtidens frivillige ikke ønsker at løse manuelt.

6. Nye økonomiske forretningsmodeller

Fremtidens bæredygtige faciliteter formår at genere indtægter fra flere kundegrupper end foreningerne. Med en udvikling der bevæger sig i retning af mere selvorganiseret idræt og udendørs idrætsaktiviteter, er det afgørende at skabe et bredere indtægtsgrundlag end tidligere

7. Frivillighed og fællesskab og lokal opbakning

Bæredygtige faciliteter formår at fastholde den lokale opbakning og ejerskabet fra lokale ildsjæle til faciliteten/ organisationen. Et kraftværk formår at skabe fællesskab og ejerskab omkring faciliteten, så ildsjæle er villige til at bidrage til fællesskabet ud over det forventelige og uden at der nødvendigvis er aflønning involveret

8. Bæredygtig organisation

Den bæredygtige facilitet har den rette kombination og omfang af menneskelige ressourcer og kompetencer til at løse den nødvendige opgave med at drive og udvikle faciliteten. Det betyder, at organisationen ikke er afhængig af enkeltpersoner, der på den længere bane bidrager uforholdsmæssigt til at understøtte.

9. Bestyrelsesarbejde og selskabsledelse

De øgede krav til løbende strategisk udvikling og efterlevelse af nye krav til drift, miljø, personaleledelse mv. fordrer velfungerende bestyrelser med relevante kompetencer indenfor strategi, personaleledelse, markedsføring, drift og udvikling af nye aktiviteter. Udviklingen af faciliteten til gavn for hele lokalsamfundet og bredere målgrupper, fordrer ligeledes en bredere demokratisk repræsentation end idrætsforeningerne i bestyrelsen

6. BÆREDYGTIG FACILITETSSTRATEGI

Formålet med etablering og drift af en idræts- og fritidsfacilitet er at give borgerne mulighed for at dyrke de aktiviteter de ønsker og har mulighed for. Som det ses i den ovenstående gennemgang har borgernes ønsker og forventninger til faciliteterne ændret sig på en række afgørende områder.

Samtidigt har vilkår og forudsætninger for det frivillige engagement i det frivillige foreningsliv ændret sig. Som den mest dominerende tendens er rekrutteringen af frivillige til de tungere administrative poster blevet vanskeligere. Denne tendens er styrket af Corona perioden.

Idræts- og fritidsfaciliteten og ikke mindst den selvejende facilitet, som samlingspunkt for foreningernes organisering af aktiviteter, har været og er fortsat en succes. Med udviklingen på området især de seneste 10 – 15 år er udfordringen nu at genopfinde og modernisere faciliteten, så den passer til et moderne aktivitetsmønster.

Idræts- og fritidsfaciliteten har haft en vigtig rolle som socialt mødested. Dette gælder især i lokalsamfundene. Det er vigtigt, at arbejde for at bevare og styrke denne rolle for fremtidens faciliteter.

Det er især vigtigt for kvinderne, fordi det er en stor barriere for kvinders idrætsudøvelse, hvis idrætsfaciliteterne er langt væk fra bopælen, fordi kvinder i denne aldersgruppe bruger megen tid på familie og børn og karriere (Munch s. 34).

Det er også vigtigt for den samlede idrætsudøvelse og dermed for den samlede sundhedstilstand. Fremtidens faciliteter i Varde Kommune skal kunne udfylde denne rolle.

Fremtidens facilitet skal på vigtige områder levere andre ydelser end tidligere på en ny og mere fleksibel måde, for fortsat at være attraktive for befolkningen.

Fra næsten udelukkende at være ramme om foreningernes aktiviteter - skal fremtidens faciliteter i højere grad i fremtiden kunne udgøre en ramme om borgernes aktiviteter, hvor foreningerne fortsat vil udgøre langt den største brugergrupper, men andre borgergrupper vil ligeledes have ønsker og forventninger om at få adgang til faciliteterne.

Mennesker tiltrækker andre mennesker. Hvis et en facilitet omfatter mange forskellige tilbud, tiltrækker det flere mennesker. Lokale- og Anlægsfonden bruger udtrykket, at det gælder om at genskabe *fortidens fælled*, blot inden døre. *Fælleden* var betegnelsen for de græsarealer, der udgjorde et frirum for byens borgere i byernes udkant.

Her samledes man i sommerhalvåret til samvær og rekreation. Man mødtes til idræt og leg, fest og afslapning.

Denne problemstilling udgør en central problemstilling for etableringen af bæredygtige faciliteter – især i landkommuner med et begrænset befolkningsgrundlag.

Her bidrager enkelte interessegruppers og foreningers ønsker om egne faciliteter og udvikling af selvstændige faciliteter, kulturhuse mv. nogen gange til faciliteter, som ikke er hverken socialt eller økonomisk bæredygtige, til skade for de målgrupper, som skulle have gavn af projekterne.

6. BÆREDYGTIG FACILITETSSTRATEGI

Varde Kommune har behov for at sikre moderne fleksible fritidsfaciliteter i kommunens lokalsamfund som led i en aktiv bosætningsstrategi.

De lokale selvejende fritidsfaciliteter kommer til at udfylde en vigtig rolle i fremtidens kommunale planstrategi. Dels som kulturelle samlingssteder for frivillige foreningsaktiviteter, dels som led i bestræbelserne på at fastholde attraktive og levende landsbysamfund som ramme om borgernes idrætsaktiviteter, events og andre tiltag indenfor erhverv og turisme

Den generelle udfordring i lokalområderne er fraværet af et privat marked for eksempelvis fitnesstilbud til kvinder grundet et begrænset befolkningsgrundlag. Hvis ikke den lokale fritidsfacilitet udbyder disse aktiviteter, findes de ikke, hvilket vil gøre hele området mindre attraktivt som bosætningssted for moderne familier

Varde Kommune bør derfor fortsat indtage en mere aktiv rolle for at sikre, at faciliteterne tilbyder en bred variation af attraktive tilbud til alle borgere i lokalsamfundet.

Samtidig må kommunen støtte op om de lokale faciliteter på en måde, som skaber grundlag for en bæredygtig forretningsmodel – også uden et stort kundegrundlag

Foreningerne og faciliteterne er i højere grad blevet en del af den kommunale udviklingsstrategi, hvorfor Varde Kommune har behov for en højere grad af kommunal involvering og målformulering.

Dette med stor respekt for det lokale engagement og selvforvaltning

Et eksempel er behovet for at Varde Kommune indgår i en tættere dialog med foreninger og faciliteter om en strategisk prioritering og samling af aktiviteter på færre faciliteter for at sikre det fremtidige forretningsgrundlag og et højere aktivitetsniveau på faciliteterne

Idræt, kultur, sundhed og bevægelse bliver i stigende grad en tværorganisatorisk opgave, der kræver et tæt og koordineret samarbejde på tværs af flere kommunale forvaltninger og de frivillige foreninger

Omstillingen til en mere fleksibel og kundeorienteret tilgang til det at drive fritidsfaciliteter og udbyde mere individuelle aktiviteter, er en stor udfordring for mange frivillige foreningsledere og bestyrelsesmedlemmer

Varde Kommune har derfor i højere grad behov for at bevæge sig ind i en politisk stillingtagen til hvordan faciliteterne skal drives og hvilke aktiviteter, der skal finde sted i dialog med de frivillige

Udendørs idræts arealer skal medtænkes som faciliteter i den kommunale planlægning

6. BÆREDYGTIG FACILITETSSTRATEGI

De to første to elementer i drøftelsen af en bæredygtig facilitetsstrategi for Varde Kommune er pkt. 2 og 3.

Pkt. 2. handler om indretning til at imødekomme brugernes ønsker og behov, nu og i fremtiden.

Her er faciliteterne i Varde generelt på et meget højt niveau. Indretningen er allerede tilpasset til fremtiden på rigtigt mange områder.

Der er foretaget mange energibesparende investeringer og der er et stort fokus på energibesparelser og miljømæssige løsninger – godt understøttet af mulighederne for at optage energilån

Varde Kommune og repræsentanterne for faciliteter har således været endda meget dygtige til at sikre bygninger i topklasse. Og det i en sådan grad, at det fremadrettet risikerer at udfordre bæredygtigheden på den 3. parameter, som er bæredygtighed og udnyttelse.

Varde Kommune har landets næsthøjeste dækningsgrad af idrætsfaciliteter. Varde er kun overgået af Læsø kommune, som i kraft af meget få personer er nr. 1. baseret på ganske få faciliteter.

I relation til den forventede markedsudvikling på idræts- og fritidsområdet samt en generelt aldrende befolkning og fald i skolebørn i visse områder, betyder dette, at det sted hvor Varde Kommune uden sammenligning kan opnå den største besparelse uden at ramme foreningslivet unødigt hårdt, er ved at formulere en egentlig facilitetsstrategi der præciserer og prioriterer behovet for fysiske faciliteter i fremtiden.

De to efterfølgende kort illustrerer f.eks. borgernes adgang til svømmebade i Varde Kommune. I dette tilfælde skelnes mellem

- Hverdagssvømning, som dækker over skolesvømning, foreningssvømning, motionssvømning
- Oplevelsessvømning, som dækker over at familien tager afsted sammen for at få en oplevelse med vand

I midten af hver cirkel ligger et svømmebad med 20 min kørsel til periferien. Bor man f.eks. i Agerbæk har man ca. 8 minutter til Hellehallen, 26 min til Varde, 20 minutter til Bramming og 25 minutter til Grindsted

Som det fremgår af oversigten er dækningsgraden af svømmebade i Varde Kommune høj. Dette betyder to ting:

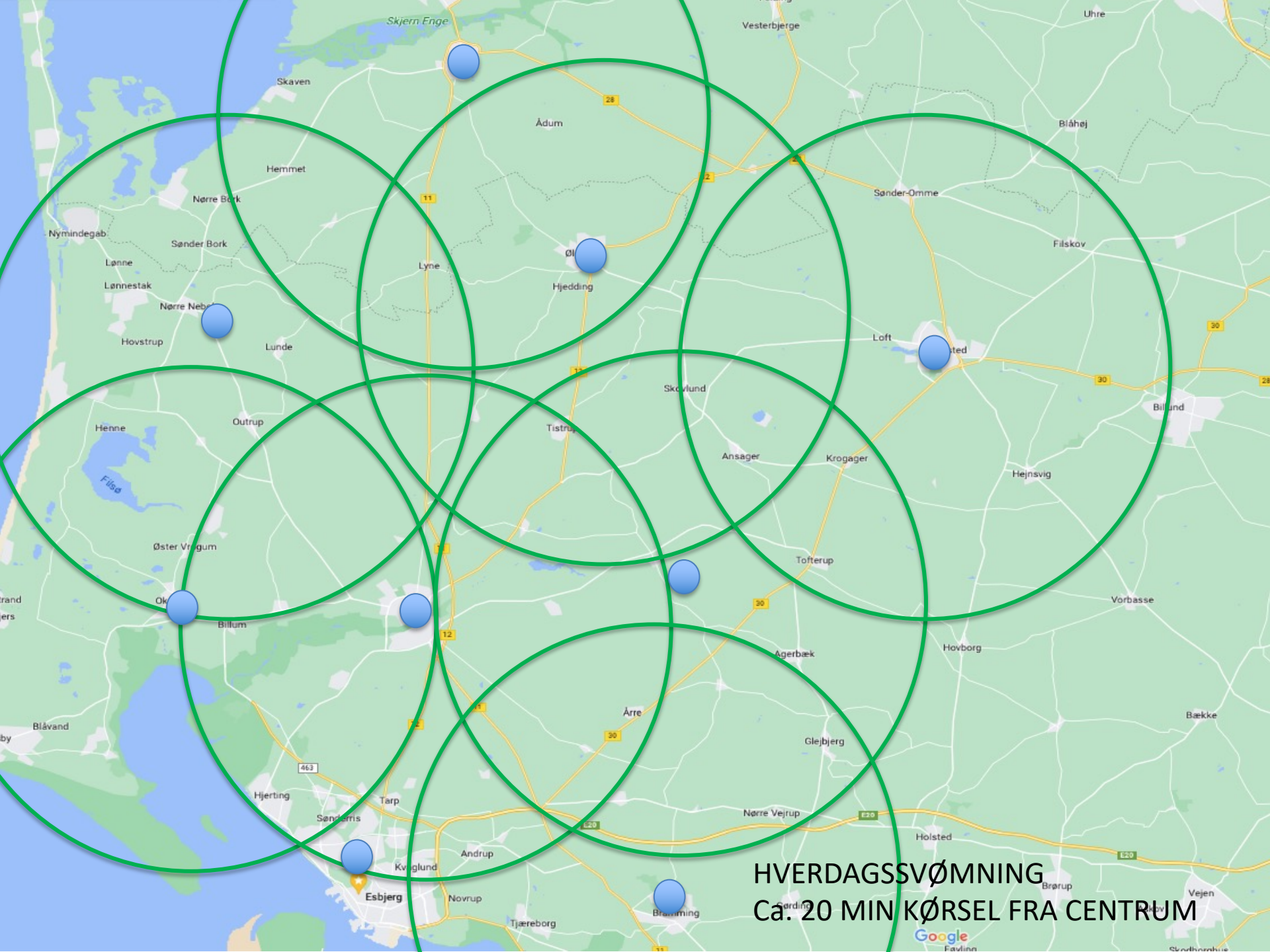
- At driftsomkostningen pr. borger til at drive svømmehaller er høj (en svømmehal er en af de dyreste faciliteter at drive)
- At det er meget vanskeligt at opnå en høj udnyttelsesgrad = stor miljøbelastning pr. bruger

I turistområderne udlignes dækningsgraden i vis udstrækning af den omstændighed, at turisterne bruger faciliteterne i sommerperioden

Tabel 4. Facilitetsindeks. Dækning med faciliteter

Placering 2019 (2017)	Kommune	Indeks 2017	Indeks 2019
1 (1)	Læsø	97,8	97,6
2 (3)	Varde	89,4	91,2
5 (5)	Ringkøbing-Skjern	84,4	85
7 (10)	Billund	78,2	81,2
8 (9)	Vejen	79,6	81,2
45 (45)	Esbjerg	49,2	49,8
98 (98)	København	7,6	6,8

Kilde: Idræt.dk. Facilitetsindeks rangordner landets 98 kommuner efter deres dækning med de gængse facilitetstyper: Små og store idrætshaller fra 300 m² og op, idrætslokaler og -sale, under 300 m², svømmeanlæg, fitnesscentre, fodboldbaner

HVERDAGSSVØMNING
Ca. 20 MIN KØRSEL FRA CENTRUM

OPLEVELESSVØMNING TRANSPORTTID FRA VARDE

Landal Seawest

27 min

Lalandia

45 min

Slotssøbadet Kolding

51 min

37 min

Sportscenter Danmark Vejen

26 min

23 min
Svømmestadion
Danmark

Åbningstider i Svømmestadion
Danmark

Vejers Strand

6. BÆREDYGTIG FACILITETSSTRATEGI

I det følgende illustreres dækningsgraden af idrætsfaciliteter i kommunen.

Igen illustrerer cirklerne transporttiden fra faciliteten til periferien. De gule cirkler illustrerer multisale/ gymnastiksale, som ligeledes kan anvendes af borgere og især foreninger til aktiviteter:

- Agerbæk Skole
- Ansager Skole
- Nordenskov Skole
- Næsbjerg Skole
- Starup Skole
- Agerbæk Skole
- Alslev Skole
- Ansager Skole
- Kvong Aktivitetshus
- Nordenskov Skole
- Næsbjerg Skole
- Thorstrup Skole
- Varde Gymnasium
- Vrøgum gl. Skole
- Starup Skole

Som det fremgår af oversigten, er dækningsgraden af idrætsfaciliteter i Varde Kommune høj. Dette betyder to ting:

- At driftsomkostningen til at drive så mange faciliteter er høj, hvilket potentielt betyder, at tilskuddene går til mursten frem for aktiviteter
- At det er vanskeligt at opnå en høj udnyttelsesgrad = stor miljøbelastning pr. bruger
- Jo flere faciliteter jo dyrere bliver en energikrise og jo dyrere bliver det når faciliteterne skal renoveres efter 20 år

Denne problemstilling omkring en høj dækning af faciliteter er især relevant i forhold til breddeidrætten som ikke har brug en for 20x40 hal, eller specialfaciliteter. Her er det meget nemt for foreningerne at flytte deres aktiviteter og børneidræt til lokalhallerne tæt på skole og lokalsamfund. Godt for foreningerne, men det udfordrer de større faciliteter i forhold til at sikre en god kapacitetsudnyttelse

Det betyder også, at skoleidrætten afholdes lokalt og i mindre grad på faciliteterne. Resultatet er udfordringer med kapacitetsudnyttelsen af faciliteterne, men også at børnene ikke naturligt stifter bekendtskab med faciliteterne som det naturlige sted at dyrke idræt.

Vi har oplevet et stærkt fokus på at styrke forretningsgrundlaget via udbygning og ønske om at fastholdelse den eksisterende bygningsmasse. Denne tendens kan forsat identificeres i flere udviklings- og strategiplaner, samt i de politiske diskussioner om nye byggeprojekter og fastholdelse af eksisterende

Udfordringen er, at nye projekter og drøftelser omkring bevarelse af eksisterende sker med udgangspunkt i snævre ønsker fra den enkelte facilitet eller lokalområde. Og ikke som en del af en overordnet kommunal facilitetsstrategi.

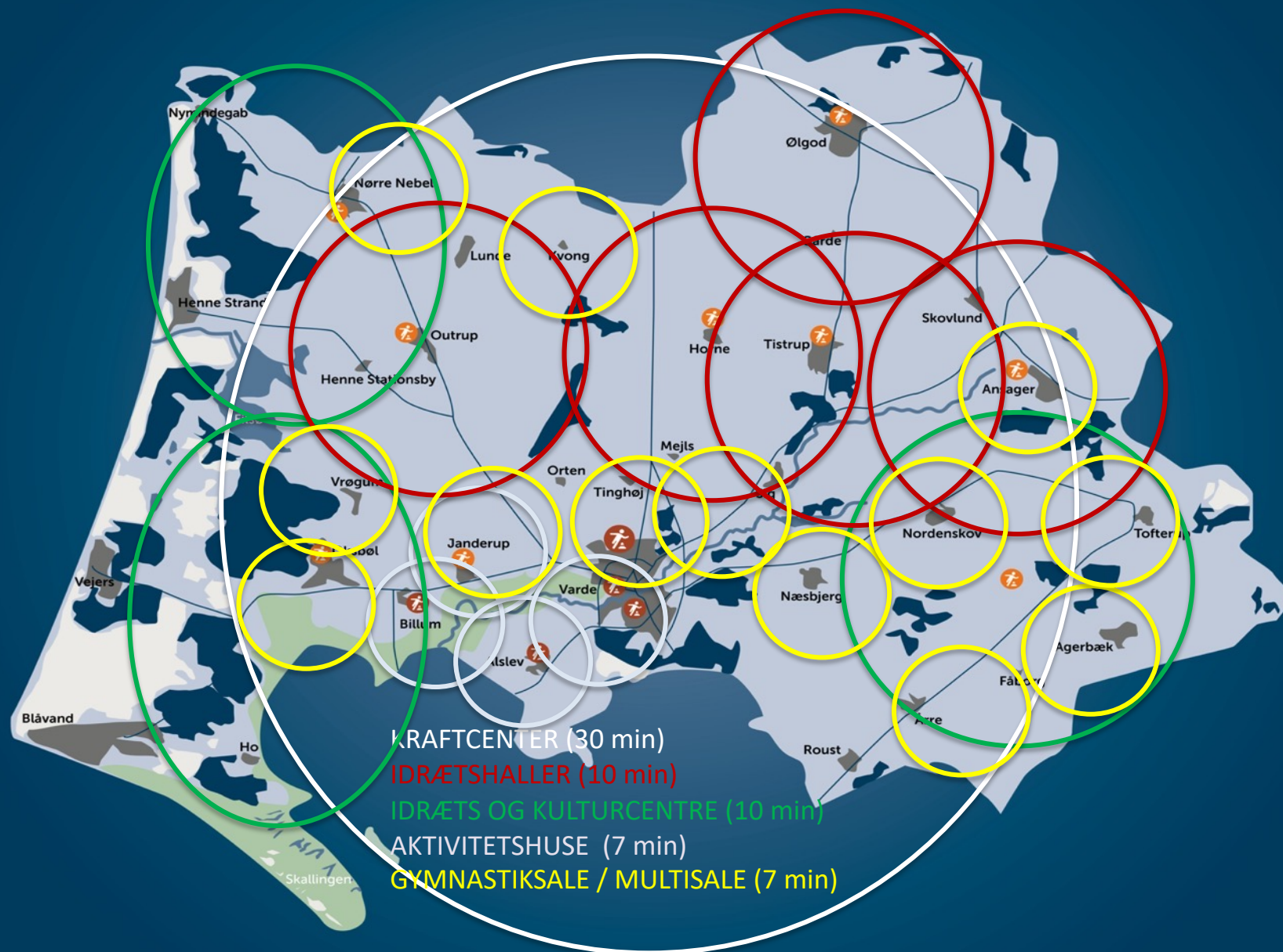
IUCE mener, at en fremtidig bæredygtig facilitetsstrategi for Varde Kommune i væsentligt højere grad bør fokusere på at styrke foreningslivet og samarbejdet mellem foreninger og faciliteter om at udvikle nye aktiviteter.

Den største opgave for Varde Kommune i fremtiden er i højere grad at sikre et fortsat højt aktivitetsniveau i de nuværende faciliteter, end at bygge nyt. Dette gælder især for lokalhallerne.

Det betyder ikke, at der ikke kan bygges nyt, men principperne bør være at undersøge alle muligheder for brug af eksisterende faciliteter først inden der bygges nyt. Om eksisterende bygninger kan anvendes anderledes, og i tilfælde af nybyggeri om utidssvarende bygninger skal fjernes.

På værket i Thyborøn valgte man at bygge en 20x40 håndbold hal om til en svømmehal. www.waerket.dk i stedet for at bygge nyt. I Vester Nebel ved Kolding "vekslede" man byens forsamlingshus, aktivitetscenter og klubhus for et nyt og bæredygtigt multihus.

Idrætshaller i Varde Kommune

TYPER AF FREMTIDENS FRITIDSFACILITETER

Aktivitetshus

Lokale faciliteter indrettet til at lokalbefolkningen i mindre lokalsamfund har adgang til lokale, selvstyrende faciliteter som kan anvendes fleksibelt efter lokalt behov

Radius 5 km.

- Personale varetager tilsyn og rengøring
- Foreningsdrevne aktiviteter
- Aktiv hjemmeside med selvbetjening
- Elektronisk adgang
- Multifunktionelle lokaler
- Åben køkken / selvbetjening
- Aktivitetsrum / Foreningsfitness
- Åben 365 dage om året via selvbetjening

Idrætshaller

Lokale faciliteter indrettet til at lokalsamfund har adgang til moderne, fleksible faciliteter, der danner rammen om lokalsamfundets fritidsaktiviteter og sociale fællesskab

Fokus på samling af lokalsamfundets aktiviteter i samme facilitet for at sikre økonomi og sammenhængskraft

Radius 5 – 10 km.

- Delvist / fuldt bemandet
- Primært foreningsdrevne aktiviteter
- Aktiv hjemmeside
- It systemer / online booking
- Multifunktionelle lokaler
- Åben køkken / selvbetjening / Café
- Fitnesscenter / Foreningsfitness
- Åben 365 dage om året via selvbetjening eller bemanning

Specialfaciliteter

Faciliteter indrettet til specialiserede aktiviteter i fælles rammer eller én specialiseret aktivitet, med det formål at skabe optimale rammer til gengæld for at brugerne samler sig færre steder

Radius: Ud til kommunegrænsen

- Svømmehaller
- Kampsportscentre
- Ketchercentre
- Klatrecentre
- Motorsportsarenaer

Idræts- og kulturcenter

Facilitet indrettet til at sikre kommunens borgere og foreninger adgang til moderne og fleksible faciliteter og større idrætsstævner, foreningsarrangementer, events og møder.

Radius: Kan have specialfaciliteter og aktiviteter målrettet hele kommunen eller andre målgrupper

- Forenings- og professionelt organiserede aktiviteter
- Aktiv hjemmeside
- It systemer / online booking
- Fleksibel booking af ledige timer
- Multifunktionelle lokaler
- Café drift / åben køkken / selvbetjening
- Fitnesscenter med individuel og holdtræning
- Markedsføring af aktiviteter
- Events og turneringer
- Weekend og ferie aktiviteter
- Funktionel træning
- Ældre idræt
- Specialidrætter
- Åben 365 dage om året via selvbetjening eller bemanning

Kraftcenter

Facilitet med fokus på hele kommunens borgere samt regionale og nationale kunder, organisationer, stævner, konferencer og arrangementer

Radius: Hele Kommunen og Danmark

- Fuldtidsledelse
- Flere ansatte med specifikke faglige kompetencer
- Professionelt og foreningsorganiserede aktiviteter
- Udvikling og drift af egne idrætskoncepter
- It systemer / online booking
- Fleksibel booking af ledige timer
- Multifunktionelle lokaler og fleksibilitet i omstilling
- Café drift / Restaurant
- Fitnesscenter med individuel- og holdtræning
- Ansatte instruktører
- Markedsføring af aktiviteter
- Weekend og ferie aktiviteter
- Svømmehal / badeland
- Konferencer og kurser og events
- Ældreidræt og sundhedscenter
- Kost og sundhed
- Specialidrætter
- Åben og bemandet 365 dage om året

Eventarenaer

Facilitet indrettet med et primært fokus på tiltrækning og afholdelse af store idræts- og kulturelle events, som håndboldkampe, messer, koncerter og kommercielle forestillinger.

Radius: Hele kommunen og Danmark / internationalt

- Bygningsmassen indrettet til håndtering af mange tilskuere i forbindelse med enkeltstående store events
- Professionelt drevet med fokus på udvikling af aktiviteter og events
- Professionel salgsorganisation med kompetencer indenfor salg, eventudvikling. Marketing
- Stort fokus på enkeltarrangementer og individuelle brugere

7. FACILITETSSTRATEGI OG KATEGORISERING AF FACILITETER

I forhold til udviklingen af bæredygtige faciliteter må Varde Kommune stille sig selv to spørgsmål:

1. Hvilken type idræts- og fritidsfaciliteter har Varde Kommune behov for at etablere for at understøtte borgernes ønsker og behov for at dyrke idræt- og fritidsinteresser?
2. Hvordan udvikler og understøtter Varde Kommune udviklingen af fremtidens bæredygtige idræts- og fritidsfaciliteter for at understøtte borgernes ønsker og behov for at dyrke idræt- og fritidsinteresser

I vurderingen af krav og vilkår for fremtidens idræts- og fritidsfaciliteter er der to forhold, som er centrale at inddrage i den videre analyse: Alle lokalsamfund har behov for en moderne og fleksibel fritidsfacilitet, hvis området fortsat skal udgøre et attraktivt bosætningssted. **Men alle lokalsamfund har ikke behov for den samme type facilitet.**

En kerneproblemstilling på området, er en manglende kommunal strategisk stillingtagen til det konkrete brugergrundlag og behov inden beslutningen om etableringen eller understøttelsen af en facilitet. Uden denne forudgående analyse øges risikoen for etablering af unødige faciliteter eller udvikling af faciliteter med en forkert indretning og funktion.

Idrættens Udviklingscenter har udarbejdet nedstående model til kategorisering af fremtidens fritidsfaciliteter. Kategoriseringen tager udgangspunkt i en konkret vurdering af:

- Nuværende og fremtidigt brugergrundlag
- Lokale forhold med betydning for den enkelte facilitet, som skoler, uddannelsesinstitutioner m.v.
- Øvrige faciliteter inden for rimelig transportafstand

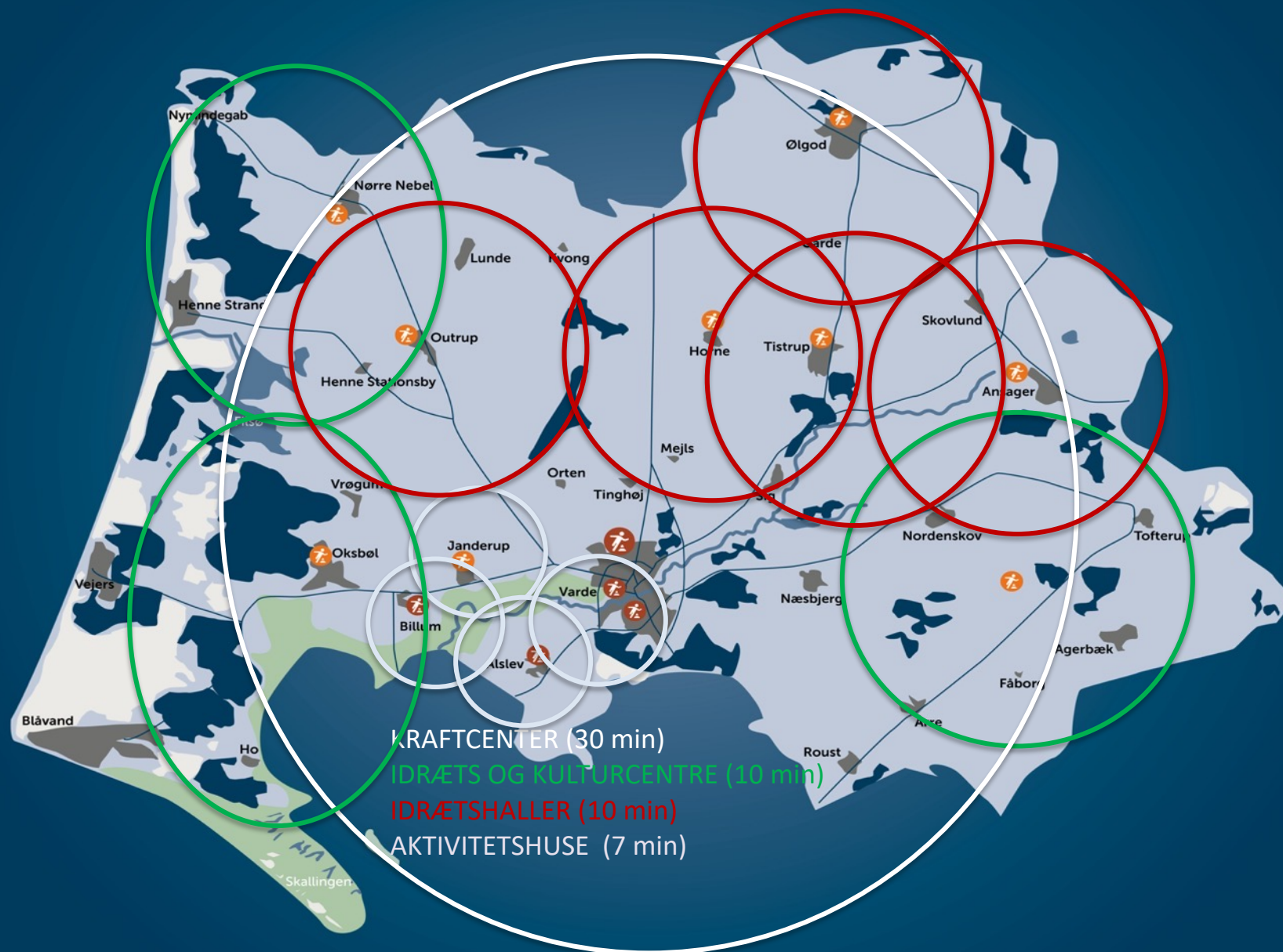
Kategoriseringen kan anvendes som strategisk værktøj til dels at vurdere den enkelte facilitets udviklingspotentialer og udfordringer, dels som værktøj til den fremtidige kommunale planlægning af faciliteter. Nedenfor præsenteres et bud på en strategisk kategorisering af faciliteterne i Varde Kommune.

- Sportium udvikles som Kraftcenter inden for idræt, konferencer, oplevelser mv.
- Form og Fritid samt Sportspark Blåvandshuk udvikles som idræts- og Kulturcentre med udgangspunkt i lokalsamfundenes behov men også i forhold til de markedspotentialer der ligger i de 100.000 turister som besøger Varde Kommune hvert år
- Helle Hallen udvikles som idræts- og kulturcenter med et primært udgangspunkt i de 6 omkringliggende byer
- Outrup, Horne, Hodde-Tistrup, Skovlund-Ansager og Ølgod udvikles som lokale idrætshaller
- Janderup Aktivitetshus udvikles som et lokalt aktivitets og forsamlingshus for borgerne i Janderup

En central del af facilitetsstrategien er, at se markedspotentialerne forskelligt for faciliteterne.

- Sportium, Form & Fritid samt Sportspark Blåvandshuk er med deres potentialer i forhold til turismen, erhvervslivet mv. væsensforskellige forretningsmodeller fra lokalhallerne og bør udvikles som sådan. Det betyder, at skal være en væsentligt større egen indtjening for disse faciliteter, noget som forretningsmodellen og organiseringen skal afspejle.
- De lokale idrætshaller bør udvikles med det primæres sigte, at være noget for deres lokale borgere og foreningsliv. Dette betyder ikke, at de ikke kan udvikle og udbyde kommercielle aktiviteter, stævner m.v. indenfor eksisterende rammer, hvis det er muligt indenfor de eksisterende rammer. Men det primære fokus bør være på at udvikle idrætsfaciliteter til lokalbefolkningen.

Idrætshaller i Varde Kommune

8. ANALYSE AF DE INDIVIDUELLE FACILITETER?

Et skifte fra faciliteter, der drives som en ramme for foreningernes aktiviteter, til en facilitet som aktiv medudbyder af aktiviteter, kræver en række ændringer i måden faciliteterne drives og organiseres på. Idégrundlaget bag faciliteterne må nytænkes og både foreningernes, individuelle borgeres og andre gruppers behov tænkes med ind i rammen - varierende efter kategorien af idrætsanlæg. Jo større facilitet jo flere brugergrupper og fleksible tilbud.

Dette kommer til at kræve omstillingsevne og nye kompetencer for bestyrelser og ansatte, der i højere grad må forholde sig det at være en moderne servicevirksomhed. Idrætsfaciliteterne vil således i højere grad skulle øge sit fokus på *strategisk udvikling af aktiviteterne* i hallerne frem for fokus på bygningsdrift.

I dag er driften af faciliteterne fortsat mange steder i vid udstrækning baseret på en overbevisning om, at faciliteten har ansvaret for at stille en fysisk ramme til rådighed og foreningerne har ansvaret for at udvikle aktiviteter til at fylde rammen. Varde Kommune har historisk set i vid udstrækning praktiseret et *armslængde* princip, som har overladt området til udstrakt selvstændig forvaltning, hvor foreningerne stort set har haft monopol på at udbyde aktiviteter.

Kommunen yder et tilskud, som de selvejende haller og foreningerne anvender indenfor lovens rammer. Det er det frivillige foreningsliv selv, der definerer behov og ønsker i forhold til aktiviteter og faciliteter. Og det er de frivillige foreninger, der helt overvejende er repræsenteret i hallernes bestyrelser via hallernes repræsentantskaber. Denne forretningsmodel forstærkes af, at foreningerne typisk har flertal i idrætsfaciliteternes bestyrelser.

Vi har flere steder kunnet konstatere en væsentlig grad af udviskning af rollerne som foreningsleder, bestyrelsesmedlem i hallen og halinspektør.

I det følgende analyseres de udvalgte faciliteter med udgangspunkt i deres strategiske kategorisering

8.1 SPORTIUM

Sportium foreslås kategoriseret som Kraftcenter og vurderes ud fra disse parametre:

Sportium har for nyligt gennemgået en modernisering / ombygning til 70 millioner og fremstår overalt som et nyt idrætsanlæg. Bortset fra svømmehallen

Etableringen af en skole, overnatningsmuligheder, sundhedscenter og kommende faciliteter til blandt andet DGI fuldender synergiene.

Sportium angiver fordelingen af forretningsområderne således:

- Foreninger 10%
- Selvorganiserede 12%
- Kommercielle aktiviteter 70%
- Skoler og institutioner 8 %

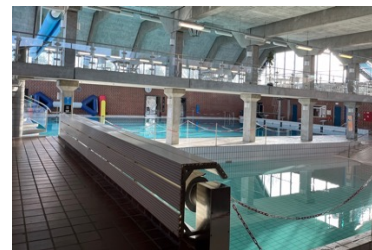
Sportium generer således en meget stor del af indtægtsgrundlaget fra kommercielle aktiviteter. Dermed er forretningsmodellen for Sportium grundlæggende forskelligt fra de øvrige faciliteter i denne analyse. Det eneste område, hvor det reelt giver mening at drøfte et tættere samarbejde mellem Sportium og de øvrige faciliteter, er hvis Sportium skal overtage driften af andre faciliteter.

Omkring markedsføring af svømmehaller og fitness til turister med Nr. Nebel og Blåvandshuk er der allerede et eksisterende samarbejde om fælles salg af svømmebilletter. Dette samarbejde kunne styrkes.

Sportium har en kompetent ledelse og en kompetent ekstern bestyrelse.

I forhold til organisering, drift, administration og markedsføring er der ikke specifikke anbefalinger:

- Som ny facilitet med stor fokus på vækst er det vigtigt at have fokus på værtskabet for de daglige foreninger og arbejde for at understøtte deres frivillige fællesskaber (community). Tabes dette i processen, kan det være vanskeligt at genskabe

Andre kraftcentre har udviklet individuelle medlemskaber af centret, som en stabil indtægtskilde og måde at etablere relationer med de selvorganiserede kunder på. her kunne Sportium måske gøre mere

Vigtigt at sikre Sportiums ejerskab af hele værdikæden internt i forhold til fitness, Café, svømmehal mv. for at kunne udvikle det samlede forretningskoncept over tid

I henhold til Varde Kommunes seneste opgørelse over foreningernes egenkapital for regnskabsåret 2021 ser egenkapitalen for de primære foreninger i Sportium således ud:

• Varde Badminton Klub	236.000
• Varde Gymnastikforening	959.000
• Varde Håndboldklub	479.000
• Varde Idrætsforening	354.000
• Varde Tennisklub	900.000

8.2 FORM OG FRITID

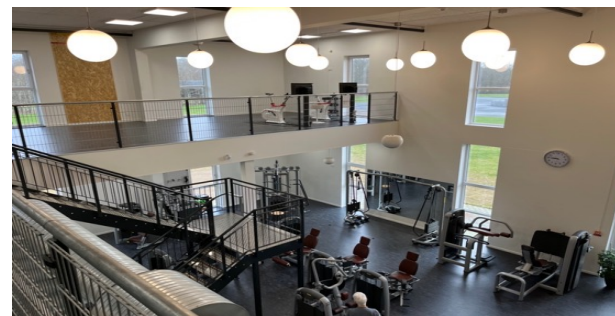
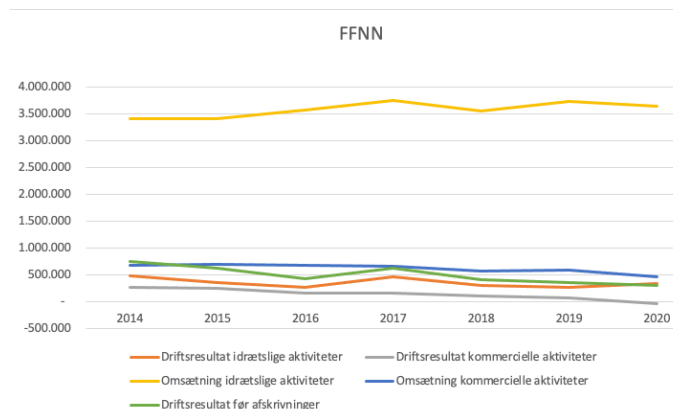
Form og Fritid er kategoriseret som idræts- og kulturcenter og er vurderet som sådan.

F&F har:

- Fine og velholdte faciliteter tilpasset mange forskellige brugergrupper. Senest er der bygget nyt motionscenter. Og centret har en velholdt svømmehal og et velindrettet wellness område.
- I forbindelse med svømmehals analysen har NIRAS konstateret et højt vedligeholdelsesniveau
- En bæredygtig organisation med et frivilligheds team, der arbejder som fitnessinstruktører og Gus mestre
- Udarbejdet en strategiplan, der udstikker den fremtidige udvikling, der handler om aktivitets- og organisationsudvikling efter en periode med omfattende byggeri
- Det vurderes, at der er tale om en aktiv og kompetent bestyrelse

Strategiske opmærksomhedspunkter omkring drift, organisering og styrkelse af økonomien

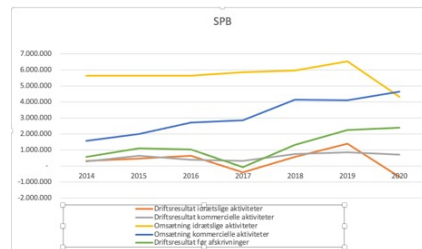
- At få mere gang i foreningslivet og skabe mere udvikling i samarbejde mellem foreningerne og F&F
- Alternativt at forhandle andre lejeaftaler på plads med foreningerne til finansiering af faciliteten og fastholdelse af serviceniveauet (Nr. Nebel idrætsforening og Nr. Nebel Gymnastik og idrætsforening har tilsammen en egenkapital på 870.000, (Varde Kommune 05.23)
- At udnytte den nylige udvidelse med at øge fokus på salg af medlemskaber af faciliteten for derigennem at styrke det økonomiske fundament
- At udnytte den strategiske placering i et turistområde bedre og øge den kommercielle del af forretningen for at skabe et stærkere selvstændigt forretningsgrundlag

8.3 SPORTSPARK BLÅVANDSHUK

Sportspark Blåvandshuk er kategoriseret som idræts- og kulturcenter og er vurderet som sådan

- SPB har været igennem en turbulent periode med dårlig økonomi og samarbejdsrelationer med de omkring liggende virksomheder
- Centret er fortsat præget af den dårlige økonomi, men agerer proaktivt for styrke forretningen. Som det ses på grafen herunder, overhalede de kommercielle indtægter i 2021 for første gang de idrætslige aktiviteter
- SPB har investeret i campinghytter og har succes med at leje ud til især Lejrskoler.
- Der er endvidere etableret padelbaner udendørs
- SPB har stærke kompetencer omkring ledelse og udvikling i organisationen.
- Organisationens har været hårdt belastet under genrejsningsfasen og vurderes fortsat til at være underbemandet. Bestyrelsen arbejder på at løse sagen.
- Svømmehallen er en vigtig del af strategien for at være et attraktivt overnatningssted. Svømmehallen er flere steder meget slidt og fejlbehæftet og skal derfor gennemgå en større renovering og ombygning

I henhold til Varde Kommunes seneste opgørelse over foreningernes egenkapital for regnskabsåret 2021, ser egenkapitalen for de primære foreninger omkring SPB således ud:

- Blåvandshuk Svømmeklub 454.000
- Gymnastikforeningen Oksbøl 399.000
- Team Vest Håndbold 169.000
- Oksbøl Badmintonklub 119.000

Strategiske perspektiver til overvejelse:

- Vi ser at SPB er på rette vej med strategien omkring udviklingen af centret og generere egne kommercielle indtægter
- En yderligere udvikling i denne retning vil kræve et fokus på at styrke organisationen, så den bliver bæredygtig på langt sigt
- Løsning af svømmehalsproblematikken er vigtig for at kunne levere et attraktivt produkt i en konkurrencepræget turisme sektor

8.4 HELLE HALLEN

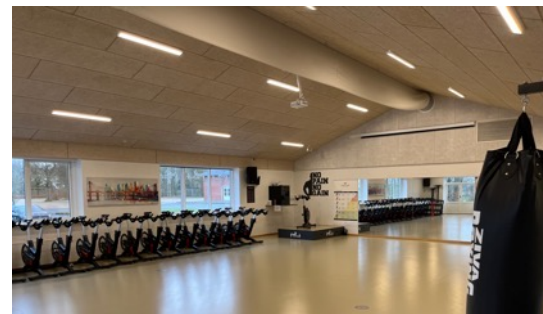
Helle Hallen er kategoriseret som idræts- og kulturcenter og er vurderet som sådan.

- Helle Hallen er oprindeligt bygget med en vision om at skulle være samlingspunkt for de omkringliggende byer.
- Hallen har 2 håndboldhaller og flere multianvendelige sale.
- Ligeledes et stort foreningsdrevet fitnesscenter med tilhørende træningssal
- Et stort Café område / indgangsparti
- Der er indgået lejeaftaler med Fysio Danmark, Massør, Fodterapeut og ejendomsmægler
- Der er investeret overnatningshytter som etableres i 2023 i et særskilt selskab udenom Helle Hallen
- Svømmehal med mindre bassin
- Positionen som samlingspunkt udfordres af, at der siden er bygget multisale i mange af byerne, som bruges til skoleidræt og foreningsidræt
- Der arbejdes på at styrke organisationen med en Idræts-og Sundhedskoordinator som aktivitetsudvikler og koordinater. Derudover arbejdes der på at ansætte en markedsføringsmedarbejder

Strategiske opmærksomhedspunkter omkring drift, organisering og styrkelse af økonomien

Vi er enige i de fleste elementer i Helle Hallens udviklingsstrategi herunder ambitionen om at øge indtjeningen.

- At satse på at være et samlede sundhedshus for lokalområdet. Især i forhold til en aldrende befolkning
- At satse på at være det samlede sted for den organiserede holdidræt. Lokalsamfundene har ikke disse faciliteter og kan ikke selv stille hold
- At satse på udviklingen af specialfaciliteter som f.eks. En kunstgræsbane til deling af flere byer
- At udvikle fitness, yoga mv. med kvalitetsinstruktører, som et samlet tilbud til området

8.4 HELLE HALLEN

Dette er styrkepositioner, som først og fremmest bør forfølges for at styrke det fremtidige forretningsgrundlag. Vi vurderer, at alle disse tiltag kan gennemføres indenfor de nuværende fysiske rammer, evt. med en intern ombygning.

En realisering af planerne om at blive et sundhedshus med mere fitness, fleksibel træning mv. kræver en ændring af den nuværende organisering, så Helle Hallerne selv står for fitness mv. og kan kontrollere hele værdikæden i de fremtidige tilbud til borgerne. Dette ser vi som centralt for at kunne opnå de ønskede resultater på sigt. Den strategiske udvikling af Helle Hallen bør ske i et forpligtende samarbejde med foreningerne, som skal benytte faciliteterne.

Det farligste scenarie for Helle Hallen er, hvis foreningerne ikke bakker op om Helle Hallen som det samlede aktivitetssted. Foreningerne omkring Helle Hallen har en solid økonomi og har mulighed for at være medfinansierende omkring aktivitetsmedarbejdere mv. Styrkelse af organisationen med medarbejdere indenfor aktiviteter og markedsføring vil kunne styrke det samlede tilbud til lokalsamfundet væsentligt.

Med den nuværende dækningsgrad af svømmebade i Varde Kommune og de omkringliggende byer er en bæredygtig svømmehalsdrift en udfordring. Der er behov for at arbejde strategisk med at integrere svømmehallen mere i de samlede tilbud og dermed demonstrere, at det er muligt at skabe en bæredygtig svømmehalsdrift.

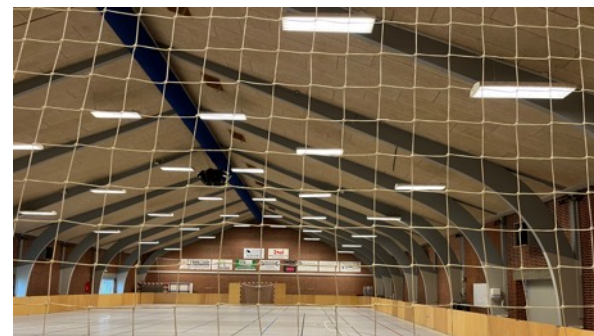
Helle Hallen har en stærk position som lokalt idræts- og kulturcenter. Hvis foreningerne og lokalsamfundene bakker op omkring strategien kan det blive en bæredygtig forretningsmodel. Omkring turisme, konferencer, træningslejre mv. er vi overbeviste om, at det med en indsats er muligt at øge indtjeningen. Men Helle Hallerne ligger geografisk et område med stor konkurrence på netop dette område, så det vil kræve en ekstraordinær indsats at tage væsentlige markedsandele her.

(Konkurrenter inden for 1 times kørsel Sportium, Sportspark Blåvandshuk, Vejen Idrætscenter, Skjern Idræts- og Kulturcenter, Skærbæk Centret, Rødding Idrætscenter, Ribe Fritidscenter, Magion, Sydbank Arena)

I henhold til Varde Kommunes seneste opgørelse over foreningernes egenkapital for regnskabsåret 2021, ser egenkapitalen for foreningerne omkring Helle Hallen således ud:

• Helle Svømmeklub	897.000
• Helle Motionscenter	318.000
• Helle Skytte Forening	205.000
• Helle Billard Klub	58.000
• Idræt om Dagen Helle	267.000
• Nordenskov Ungdoms- og Idrætsforening	2.072.000
• Næsbjerg Rousthøje Ungdoms- og idrætsforening	2.249.000
• Team Helle Håndbold	382.000
• Årre Boldklub	299.000
• Agerbæk Sportsforening	1.241.000
• Starup Idrætsforening	956.000
• Faaborg Vreanderup IF	367.000

Samlet egenkapital ca. 10.000.000 kr.

8.5 SKOVLUND – ANSAGER HALLEN

Skovlund – Ansager er kategoriseret som lokalhal og er vurderet som sådan

Hallen fremstår som en traditionel idrætshal, der trænger til en modernisering nogle steder omkring indgangsparti, cafe mv. Der sker en løbende modernisering ud fra ressourcer

Hallen indeholder alle nødvendige faciliteter til at kunne udgøre en stærk lokalhal for området. Desværre betyder en manglende overordnet udviklingsplan og koordinering mellem foreningerne i området, at faciliteterne ikke udnyttes optimalt.

Det er indtrykket, at få markante ildsjæle i idrætslivet og byen sætter en dagsorden, som ikke bidrager til at samle byen

- Hallen indeholder et spinninglokale med leasede cykler, som ikke bruges nok og udgør en omkostning nogle år frem
- Desuden en multisal, som blev etableret med udgangspunkt i boksning drevet af lokale ildsjæle. Da de stoppede svandt brugen af lokalet
- Der er et velfungerende fitnesscenter
- Især håndbold er en stor sport i området
- Den manglende koordinering mellem foreningerne og de to byer, betyder en ikke udnyttelse af faciliteterne og at foreningerne holder til på 3 – 4 forskellige adresser
- Caféen drives af halinspektøren, kun med salg til interne arrangementer. Der er flere restauratører i området, som hallen ikke skal konkurrere med

Hallen har ansat ny halinspektør for ca. 2 år siden. Den nye ansættelse er baseret på mere faste arbejdstider, hvilket giver meget afspadsering og ekstra arbejde til bestyrelsen, der skal passe en vagtefon. Der er ansat 2 flexjobbere ud over Centerlederen, men det er opfattelsen at der mangler personale til at kunne dække alle åbningstider.

Varde Kommune opgør egenkapitalen for regnskabsåret 2021, for foreningerne omkring Skovlund – Ansager således:

• Skovlund-Ansager Håndbold Klub	247.000
• Skovlund-idrætsforening	1.283.000
• Ansager-Tennisklub	72.000
• Ansager Idrætsforening	868.000

Strategiske perspektiver til overvejelse:

- Skovlund Ansager hallen rummer alle nødvendige lokaler for at kunne samle og rumme både foreningsliv og den selvorganiserede idræt i lokalsamfundet.
- Dette vil kræve en proces, til styrkelse af organisation og gerne ansættelse af en aktivitetskoordinator eller lignende
- Dette vil kræve at foreninger og lokalsamfundet enes om en fælles udviklingsplan, der samler kræfterne i Skovlunde – Ansager
- I en situation, hvor lederens arbejdstid er en udfordring, bør det overvejes om det er bæredygtigt at drive café fremfor at få leveret maden fra lokale restauranter

8.6 ØLGOD HALLEN

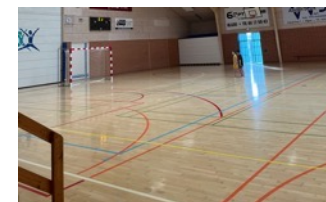
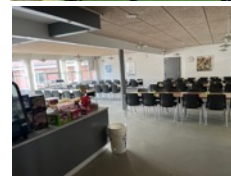
Ølgod Hallen er kategoriseret som lokalhal, og er vurderet som sådan:

- Der er tale om 2 20x40 haller, med springcenter i den ene hal spinning, fitness, og diverse fest/mødelokaler
- Traditionel svømmehal med et 25 meters bassin
- Der er bygget meget fine udendørs opholdsområder samt padelbane inden for de sidste år
- Der er desuden ungdomsklub tilknyttet hallen, som er etableret via frivillig arbejdskraft
- Indgangsparti, café og fest/ møde lokaler trænger til en modernisering
- Der er indenfor de seneste år sket et generationsskifte på centerlederposten.. Den tidligere leder er nu assisterende halinspektør med ansvar for driften alene. Dette fremstår som et godt setup.
- Derudover 2 livreddere,/ halassistenter suppleret med flexjobbere og løstansatte
- Ølgod har en støtteforening "teltlauget" som på frivillig basis lejer telte ud og generer midler til udvikling af byen
- [Ølgod Kulturhus](#) har netop fået godkendt en bevilling til en udvidelse og modernisering af kulturhuset som ramme om kultur, Café, musik mv.
- Ølgod Skole mister ca. 70 elever frem til 2030. Dette vil have en negativ indvirkning på især holdidræt og skolesvømning
- Tistrup Skole står til at miste ca. 50 elever. Dette må forventes at betyde mindre skolesvømning

I Ølgod ligger endvidere, Ølgod Billardklub, Ølgod Krocketklub, Ølgod Skytteforening, Ølgod Tennisklub. Alle disse foreninger har egne faciliteter.

Varde Kommune opgør egenkapitalen for regnskabsåret 2021, for foreningerne omkring Ølgod Hallen således:

- Idrætsforeningen Centrum. 615.000
- Ølgod Gymnastik og Ungdomsforening 828.000
- Ølgod Idrætsforening 272.000

Strategiske perspektiver til overvejelse:

- Moderniseringen af Ølgod Kulturhus kommer at have betydning for det fremtidige forretningsgrundlag for Ølgod Hallen og mulighederne at genere kommercielle indtægter
- Der sker et fald i skoleelever i Ølgod frem til 2030. Dette vil påvirke holdidræt og skolesvømning og brugergrundlaget for svømmehallen
- De øvrige foreninger med egne faciliteter udvander det samlede potentiale for at skabe et stærkere forretningsgrundlag og udnytte de bredere synergier i byen
- Samlet set betyder dette, at potentialet for den fremtidige udvikling svarer til at være en lokal idrætshal
- Ølgod Hallen har brug for en plan for modernisering, ændring af indgangsparti og især Café

8.7 HORNE IDRÆTSPARK

Horne Idrætspark er kategoriseret som lokalhal, og er vurderet som sådan:

- En facilitet, som bygningsmæssigt er godt tilpasset behovet for lokalområdet.
- Der er en 20x40 hal
- Et foreningsfitness
- Et forholdsvis nyt og velindrettet fest/aktivitetslokale
- Et cafeteria med et aktivt køkken der producerer meget mad
- Horne har på flere områder præsteret forandringsprocessen fra idrætshal til lokalt aktivt borgerhus, forsamlingshus med idræt.
- En gang ugentligt er der banko i hallen, en aktivitet, der bidrager væsentligt til den samlede økonomi i faciliteten
- Mad ud af huset, fester og andre arrangementer som f. eks. hundeudstilling bidrager til indtægterne
- Horne har en aktiv Sogneforening og foreningsliv

I forhold til flere af de andre byer adskiller Horne sig ved at have en mindre bygningsmasse, men mere aktivitet især omkring de kommercielle aktiviteter.

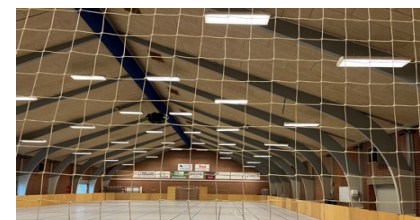
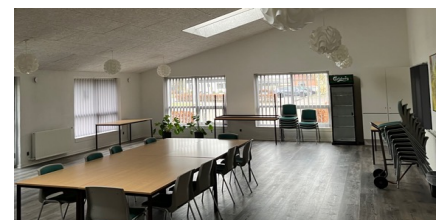
I henhold til Varde Kommunes seneste opgørelse over foreningernes egenkapital for regnskabsåret 2021, ser egenkapitalen for foreningerne omkring Horne således ud:

- Horne Idrætsforening 867.000 kr.
- Horne Gymnastikforening 242.000

I alt ca. 1,1 million

Strategiske perspektiver til overvejelse:

Hvor Horne som model for fremtidens lokal hal fremstår succesfuldt er der en vigtig parameter, som bestyrelse for Horne Hallen bør være opmærksom på. Stort set hele den daglige drift, organisering, udvikling mv. er baseret på 2 personer, som er centerlederen og dennes hustru. Sådan har det været i mange år, og kan sikkert fungere i flere år frem. Og det vil sikkert være vanskeligt at ændre væsentligt på.

- Men der bør være fokus på at fjerne unødige opgaver fra ledelsen og sikre, at de nødvendige personaleressourcer er tilstede
- Og der bør igangsættes en mere langsigtet proces til afklaring af hvordan der kan sikres en langsigtet bæredygtig organisering
- Også selv om det betyder, at den daglige ledelse skal udfordres på at uddelegere mere og bruge lidt flere midler på drift og udvikling

8.8 HODDE-TISTRUP HALLEN

Hodde Tistrup Hallen er kategoriseret som lokalhal, og er vurderet som sådan:

- Hallen dækker over de to byer Hodde – og Tistrup hvor hallen er placeret i Tistrup og man i fællesskab med fondsmidler og frivillig arbejdskraft har istandsat og driver forsamlingshuset i Hodde.
- Der er et foreningsdrevet fitnesscenter i Tistrup, som udgør en konkurrent til hallen og foreningen
- Samdriften af hal og forsamlingshus på tværs af bygrænser er et godt eksempel på at optimere på bygningsdriften
- Bestyrelsen har en udviklingsplan, som ligger til grund for den overordnede udvikling
- Hodde Skole står til at miste ca. 50 skoleelever frem til 2030.

I henhold til Varde Kommunes seneste opgørelse over foreningernes egenkapital for regnskabsåret 2021, ser egenkapitalen for foreningerne omkring Hodde- Tistrup således ud:

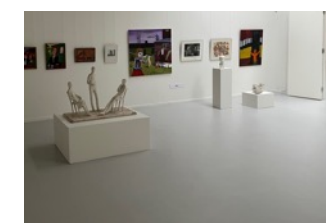
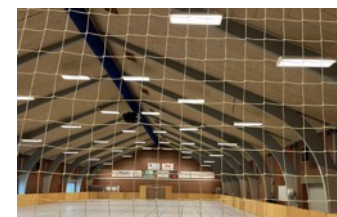
- Hodde Sogne Forening Badminton 65.000
- Tistrup Boldklub 923.000
- Tistrup Cykelmotion 84.000
- Tistrup Skytteforening 164.000
- Tistrup/Hodde Gymnastik og Ungdomsforening 778.000

I alt ca. 1.85 million

Bestyrelsen har netop ansat en ny leder.

Strategiske perspektiver til overvejelse:

- Ansættelse af en ny leder giver mulighed for at revurdere opgaveporteføljen og øge fokus på markedsføring, digitalisering, foreningsudvikling
- Det reducerede antal skoleelever kommer til at have en negativ indvirkning på især holdidrætten. Sammen med især Ølgod må der forventes et øget samarbejde på tværs af byerne fremover for at kunne stille hold

8.9 OUTRUP KULTUR OG IDRÆTSCENTER

- God indretning som idrætscenter med særlig fokus på gymnastik og tumbling
- Gymnastik, tumbling og håndbold står stærkt og tiltrækker medlemmer fra et bredt geografisk område
- Fremstår i god og velholdt stand
- Har fitness og spinning
- Cafeteria er bortforpagtet.
- Stærkt foreningsmiljø og fokuserer forretningen 95% på foreninger
- Har ikke fokus på de forretningspotentialer, der ligger i turister og andre kommercielle aktiviteter. Dette er et bevidst strategisk valg fra bestyrelsen og ledelsen
- Den daglige leder indtager næsten alle centrale roller på centret omkring ledelse, udvikling, koordinering, bogføring og administration
- Ledelsen og bestyrelsen er opmærksom på problemstillingen og har ansat to foreningsudviklere i foreningsregi

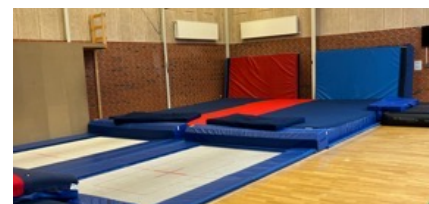
Øvrige foreninger som benytter centret Outrup Sogneforening – Outrup Golfklub – Outrup Fonden – Jagt og Flugtskydningsforeningerne – Outrup Speedway Club, region Varde – Spejderforeningerne – Børnefestivalen - Outrup Erhvervs Invest samt div. grundejerforeninger

I henhold til Varde Kommunes seneste opgørelse over foreningernes egenkapital for regnskabsåret 2021, ser egenkapitalen for de største brugere således ud:

• Outrup GUB	626,000
• Outrup Skytte forening	140.000
• Outrup Boldklub	259.000
• Henne Boldklub	432.000
• Blåbjerg Håndbold Klub	(Ikke anført)

Strategiske perspektiver til overvejelse:

- Outrup ses som en veldrevet og innovativt hal.
- Står på et stærkt foreningsfundament og har en facilitet, som faktisk er større end det lokale markedsgrundlag burde kunne bære. Fordi især gymnastik og tumbling tiltrækker medlemmer fra et bredere område.

- Det er en risikofaktor at centret er båret af få personer
- Tabet af centrale drivkræfter kan have stor betydning for den videre udvikling
- Bestyrelsen bør igangsætte en proces til at sikre et glidende generationsskifte og tilpasning af organisationen for at sikre en bæredygtig drift på længere sigt

8.10 JANDERUP AKTIVITETSHUS

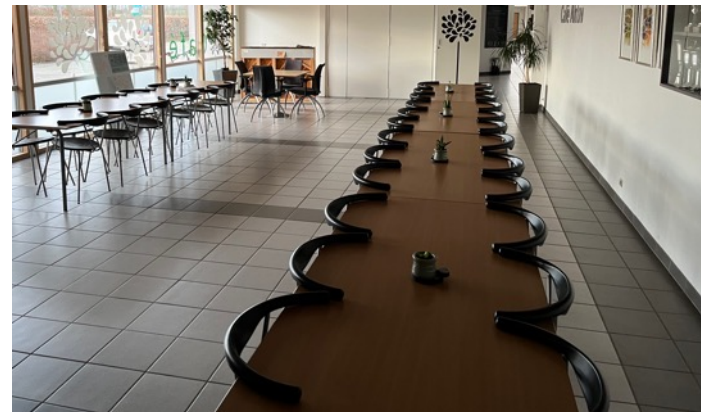
Janderup Aktivitetshus er karakteriseret som lokalt aktivitetshus og er vurderet som sådan:

Det er en rigtig fin facilitet målrettet at være lokalsamfundets aktive forsamlingshus.

- Foreningsfitness
- Cafeteria og køkken med potentiale for både cafe og egne fester op til 60 – 70 personer
- Den rette ville fint kunne drive catering / mad ud af huset
- ¾ hallen passer godt til børne idræt og breddeaktiviteter, samt lokale fester og arrangementer
- Kunne med få greb gøres multifunktionel i forhold til fester. Skydenet, gulvbelægning samt loftsudsmykning
- Lokalet ovenpå fungerer meget dårligt og har begrænset potentiale
- Sammenbygningen med børnehaven og den fælles udnyttelse er en styrke
- De udendørs arealer fremstår mindre velholdte. Her er man i gang med at rejse midler til en istandsættelse

Huset har haft forskellige konstellationer af deltidsansatte, typisk flexjobbere til at passe huset og holde åbent. Pt. har man fundet en deltidsansat til at bemande huset

- Man har indgået aftale med en række pensionister som frivilligt passer cafeen når der er arrangementer for at kunne holde prisen nede
- Det er bestyrelsen, der som frivillige står for pasning, udvikling og markedsføring m.v. Med begrænsede ressourcer sker der ikke den ønskede udvikling aktiviteter i huset.
- Mere aktivitet i cafeen med møder, kurser og fester
- Der har været dialog med både Sportspark Bålvandshug og Sportium om en driftsaftale, men de er strandet på frygten for miste sin selvbestemmelse

8.10 JANDERUP AKTIVITETSHUS

- Børnehaven er en stor bruger med direkte adgang til faciliteten med en lejeaftale på 300.000
- Skolen har egen god gymnastiksal, så skolens brug er begrænset
- Har en god børnegymnastik aktivitet. Fra 6 klasse flytter de til Outrup eller Oxbøl der har bedre tilbud og faciliteter
- Brugergrupperne i byen og især pensionisterne er meget prisfølsomme og shopper efter de billigste tilbud
- Et linedanser hold er flyttet til Varde fordi de fik bedre vilkår der, og holdet kommer fra forskellige steder i kommunen
- Fitness virker succesfuld. Foreningen har efter nogle år valgt at betale foreningsfitness ud for at slippe for diverse restriktioner

I forbindelse med indsamling til Janderup Aktivitetshus måtte man love, at man ikke ville lave fester for at konkurrere med det eksisterende forsamlingshus. Dette er i dag en problemstilling fordi der er mindre aktivitet i forsamlingshuset og fordi teaterforeningen 7-kanten er flyttet fra byen, hvilket har betydet et tab af indtægter. Ydermere er Janderup meget tæt på en række andre faciliteter, som gør, at brugerne nemt kan finde alternativer.

I henhold til Varde Kommunes seneste opgørelse over foreningernes egenkapital for regnskabsåret 2021 har Janderup Forenede Sportsklubber en egenkapital på 679.000 kr.

Strategiske perspektiver til overvejelse:

- Det er et fint hus, som vil kunne spille en stærk rolle i byen som aktivt multihus
- Det vil kræve en overordnet strategisk afklaring af Multihusets rolle i byen og en prioritering af, hvilke faciliteter i byen der skal anvendes fremadrettet
- Et opgør med den ældre generations tilgang til ikke at ville betale for meget
- En strategi for at etablere et stabilt kontingentgrundlag for huset i lokalsamfundet
- Der er en manglende lyst til at investere tilstrækkeligt i bemanning og værtskab, hvilket betyder at man så taber omsætning og aktiviteter grundet samme
- Når den overordnede vision er på plads kan der tages stilling til den fremtidige driftsform, som kan være at drifte huset selv eller evt. lade det fjerndrifte af en af de store centre

9. POTENTIALER FOR DRIFTSOPTIMERING

Vi har set nærmere ind i potentialerne for driftsbesparelse for lokalhallerne med udgangspunkt i de områder, som hallerne selv udpegede som potentielle:

- A. Fælles bogføring og regnskab
- B. Fælles indkøb
- C. Fælles drift og vedligehold og specialist viden om energioptimering og svømmehalsdrift
- D. Fælles markedsføring

De lokale haller bruger ca. 300.000 årligt på bogføring, regnskab og revision. Alle bruger Economic inden for få år.

Der kan konstateres meget forskellig praksis omkring bogføring. Nogen er regnskabsuddannede, andre har eksterne aftaler, andre igen har frivillige til at løse opgaven.

- A. Vi ser ikke et potentiale i en fælles løsning omkring bogføring
 - Men der er et potentiale at lave et fælles udbud på opgaven og undersøge de bedste vilkår for alle
 - Og at der laves kurser i online bogføring for de, som har behov
 - Vi ser mere et potentiale i at udfordre gældende praksis og vaner på området og villigheden til at betale for de rette løsninger omkring online bogføring mv.

B. Fælles indkøb er allerede mulig via Kommunes Ski aftale

C. En fælles løsning ansættelse vil kræve en stor grad af koordinering og samarbejde mellem faciliteterne.

Som vi ser det, er det en løsning som kan overvejes når der er etableret mere forpligtende samarbejdsrelationer.

D. Markedsføringsindsatsen er meget varieret. I lokalhallerne bruges der meget få ressourcer på markedsføring. De ser det primært som en opgave for foreningerne. Jo større facilitet, jo mere fokus.

Der ville være et potentiale for at styrke markedsføringen generel, hvis foreninger og faciliteter slog sig sammen og købte sig professionel hjælp.

Men generelt driftes faciliteterne meget billigt.

Det er faktisk vores vurdering, at de på nogle områder driftes for billigt, fordi den tid som bruges på bogføring mv. kunne bruges bedre på udvikling af nye aktiviteter, samarbejde med foreningerne mv.

Når der investeres for få ressourcer i udvikling, ledelse, strateg og samarbejde med foreningerne er risikoen, at der bliver tale om driftsorganisationer, som alene har kræfterne til at drifte bygningerne.

Her er især Helle Hallen, Form & Fritid, Outrup og Sportspark Blåvandshuk eksempler på organisationer, der har behov at gentænke hvilke kompetencer og ressourcer de har brug for, for at komme videre i udviklingen som idræts- og kulturcentre

Det bemærkes at Outrup i samarbejde med hovedforeningen har ansat 2 foreningsudviklere, og at Helle Hallen arbejder på at ansætte aktivitets- og markedsføringsmedarbejder

10. POTENTIALER VEDR. SAMARBEJDE OG ORGANISERING

Når vi ser på SPB, Form og Fritid og især Sportium har de flere medarbejdere med en bredere palette af kompetencer, inden for blandt andet markedsføring, aktivitetsudvikling og bogføring.

I forhold til de organisatoriske og ledelsesmæssige parametre for bæredygtige faciliteter står de stærkere.

De har også udfordringer omkring økonomi og udvikling, men deres organisationer er bedre klædt på til at håndtere dem

For lokalhallernes vedkommende gør det sig mere gældende, at de bliver "enmandshære" der skal kunne håndtere en lang række forskellige opgaver, som hver især kræver special kompetencer:

- Økonomi, bogføring, personaleledelse og administration
- Drift og ekspertise indenfor energi mv.
- Aktivitetsudvikling og samarbejde med foreningerne
- Markedsføring og kommunikation
- Samarbejde med kommunen

Samtidigt bliver de meget sårbare overfor sygdom, ferie mv. da der kun er én person til at dække alle opgaver.

Vi ser et potentiale at lokalhallerne sammen afdækker potentialerne for et tættere samarbejde omkring områder som giver mening for dem. Vi er overbeviste om at det skal komme fra aktørerne selv, hvis det skal have en chance for succes.

Der er engagerede og kompetente bestyrelsesmedlemmer, også i lokalhallerne. Men der er samtidigt en fælles faktor for lokalhallerne, som er den daglige leder indtræder i en meget markant rolle som omdrejningspunkt for både drift, aktivitetsudvikling, ledelse mv.

Disse ledere står som helt centrale brikker i at holde liv i aktiviteterne omkring lokalhallerne. Hvis de forsvinder, står lokalhallerne med store udfordringer.

På dette område kan lokalhallerne ikke betegnes som bæredygtige. Udskiftningen af lederen i Skovlund-Ansager demonstrerer problemstillingen, idet man er gået fra en leder som arbejdede rigtigt mange timer til en leder med en forventning om et mere normalt arbejdsliv.

Hodde – Tistrup har netop skiftet leder og har ansat en kvinde med en anden profil.

Denne problemstilling kommer til Outrup og Horne Idrætspark indenfor en overskuelig årrække. Her har bestyrelserne et stor ansvar for at sikre en langsigtet plan, der tager højde for denne problemstilling, og formulerer en plan for fremtidens bæredygtige faciliteter. Og bestyrelserne kan ikke forvente, at lederne gør dette af sig selv.

Dette er en central problemstilling for den langsigtede bevaring af bæredygtige lokalhaller.

En central problemstilling for en videre udvikling af idrætsområdet, er at sikre en bredere dialog mellem alle parter om fælles udvikling

11. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

1. INDLEDENDE VURDERING

Varde Kommunes faciliteter er helt generelt af en meget høj standard, og det er IUCE's opfattelse, at Varde Kommune får meget aktivitet og værdi for de kommunale tilskud.

Varde Kommune har et aktivt foreningsliv og stærke ildsjæle, som holder liv i lokalsamfundene på måder, som ikke ville være muligt på anden vis. Det er en stærk anbefaling, at Varde Kommune anerkender og understøtter foreningslivet og ildsjælene på deres egne præmisser, så langt det er muligt.

En stærk drivkraft for især lokalhallerne, foreninger og borgerforeninger i lokalsamfundene, er autonomien og ejerskabet af egne faciliteter. Dette ejerskab betyder, at en ikke uvæsentlig del af finansiering, etablering og vedligehold af de lokale faciliteter sker via frivillig arbejdskraft, fundraising og sponsorater. Noget som ville falde bort, hvis ejerskabet blev fjernet. Lokalt ejerskab og drift betyder også lokale løsninger, der ikke altid virker rationelle i et større perspektiv. Men som virker lokalt i den bestemte kontekst. Dette er meget vigtigt at holde sig for øje, når man forsøger at give ændringsforslag. Der er risiko for at ødelægge mere end man gavner, hvis man fjerner det lokale incitament og ejerskab.

Dette betyder samtidigt, at samarbejdet med de frivillige foreninger og bestyrelser kan have præg af uforudsigelighed, stort engagement og følelser samt mere komplicerede beslutningsgange end i andre kontekster. Dette typisk fordi de frivillige skal løse opgaverne efter arbejdstid. Det betyder også, at en analyse, som denne på afgørende områder må være kvalitativ og generel, da det er mere end vanskeligt at få alle nuancer med.

Når dette er sagt, så er rammen for denne analyse et ønske om at præsentere en række områder, hvor facilitetsområdet kan styrkes både driftsmæssigt og organisatorisk idet Varde Kommune ser ind i en fremtid med en stram økonomi, væsentlige ændringer i demografien for befolkningen og reducerede muligheder for at understøtte faciliteterne i fremtiden.

Denne analyse og anbefalinger har derfor til formål at levere en række forhåbentligt brugbare forslag til en bæredygtig facilitetsstrategi for Varde Kommune, der kan bidrage til at udvikle og bevare bæredygtige faciliteter for Varde Kommunes foreninger og borgere i fremtiden.

11. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

2. STØRRE BEHOV FOR AT PRIORITERE MIDLERNE PÅ OMRÅDET

Analysen viser, at Varde Kommune har en meget høj dækningsgrad af faciliteter. Dette betyder, at foreningerne og befolkningen har nem adgang til faciliteter over hele kommunen. Det afspejler sig i tilfredse foreninger. Det betyder også, at udnyttelsen af faciliteterne potentielt bliver mindre, og omkostningen pr. bruger højere.

Vi har erfaret en ret stærk "byggekultur", hvor fokus er på at bygge nyt og udvide, frem for at optimere, bygge om, rive ned og omprioritere. Hvis Varde Kommune skal sikre, at facilitetsområdet fortsat er bæredygtigt, bliver det i fremtiden nødvendigt med en skarpere prioritering af støtte til fysiske faciliteter. Også en politisk diskussion om, hvorvidt der er faciliteter, hvor omkostningen pr. bruger bliver for høj.

Politiske beslutninger om at lukke eller ombygge eksisterende faciliteter kan være vanskelig. Men konsekvensen af ikke at gøre det kan være omfattende. Udgiften til renovering af en facilitet er en én gangs anlægsomkostning. Men det medfører 20 års udgifter til drift i de efterfølgende år. Midler som kunne være anvendt til udvikling, ansættelse af udviklingskonsulenter eller andet der giver mere værdi. Det er problematisk, hvis der ikke er råd til at støtte organisering og udvikling fordi midlerne er bundet i mursten.

Til gengæld er der behov for at understøtte udvikling af nye aktiviteter, og måder at organisere idrætten på i tæt samspil mellem foreninger og faciliteter. Måden som befolkningen dyrker idræt på, ændrer sig og befolkningen i Varde Kommune bliver ældre de kommende år. Det betyder mindre konkurrence- og holdsport og mere ældreidræt, selvorganiseret og individuel idræt.

Vi har medtaget en overblik over de centrale foreningernes egenkapital tilknyttet de respektive faciliteter. Det er værd at bemærke, hvor velkonsoliderede langt de fleste foreninger er. Der er, som vi ser det grundlag, for at involvere foreningerne mere i forpligtende partnerskaber omkring udvikling og drift af fremtidens faciliteter. Det er trods alt helt overvejende dem faciliteterne etableres til. Hvis foreningerne / lokalsamfundet fremover ønsker nye faciliteter bør der ske en større grad af forpligtelse af foreningerne, ikke kun i anlægsfasen, men også til den efterfølgende drift.

11.KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

3. FACILITETSSTRATEGI BASERET PÅ EN STRATEGISK KATEGORISERING AF KOMMUNENS FACILITETER.

Varde Kommune har brug for at formulere en egentlig facilitetsstrategi, der kan danne udgangspunkt for at udvikle facilitetsområdet strategisk . I forhold til til udviklingen af bæredygtige faciliteter må Varde Kommune stille sig selv to spørgsmål:

1. Hvilken type idræts- og fritidsfaciliteter har Varde Kommune behov for i fremtiden for at understøtte borgernes ønsker og behov for at dyrke idræt- og fritidsinteresser?
2. Hvordan udvikler og understøtter Varde Kommune udviklingen af fremtidens bæredygtige idræts- og fritidsfaciliteter for at understøtte borgernes ønsker og behov for at dyrke idræt- og fritidsinteresser

Facilitetsstrategien skal understøtte:

- At alle lokalområder i Varde Kommune har moderne og velindrettede faciliteter, tilpasset behov og efterspørgsel for borgerne i det opland, som faciliteten henvender sig til.
- At der sker en hensigtsmæssig fordeling af ressourcer til området i henhold til den overordnede facilitetsstrategi
- At der ikke etableres flere fysiske faciliteter fremover end efterspørgslen og markedet kan bære
- At udendørs faciliteter, natur mv. inddrages i en samlet strategi

At den fremtidige facilitetsstrategi understøtter en opdeling af faciliteterne i fire kategorier:

- Sportium udvikles som kraftcenter inden for idræt, konferencer, oplevelser mv. for hele Varde Kommune
- Form og Fritid samt Sportspark Blåvandshuk udvikles som idræts- og fritidscentre med udgangspunkt i lokalsamfundenes behov men også i forhold til de markedspotentialer der ligger i de 100.000 turister som besøger Varde Kommune hvert år
- Helle Hallen udvikles som et idræts- og kulturcenter primært med udgangspunkt i de 6 omkringliggende byer
- Outrup, Horne, Hodde-Tistrup, Skovlund-Ansager og Ølgod som lokale idrætshaller
- Janderup Aktivitetshus som en lokalt aktivitets og forsamlingshus for borgerne i Janderup

At den fremtidige strategiske udvikling og prioritering af facilitetsområdet sker med udgangspunkt i denne kategorisering. Det betyder, at fremtidige beslutninger om etablering, nedlæggelse mv. af faciliteter kan ske på baggrund af en samlet strategisk plan, der er til gavn for hele kommunen.

11. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

4. ØGET INVOLVERING AF FORENINGERNE I DEN FREMTIDIGE UDVIKLING AF FACILITETER

Denne analyse og de angivne tal for foreningernes egenkapital, viser, at fortællingen om at foreningerne ikke har midlerne til at betale mere for at bruge faciliteterne, kan anfægtes.

Tallene antyder, at foreningerne har de nødvendige midler at investere i udvikling og til at understøtte stærkere organisering og flere medarbejdere på faciliteterne. og / eller i et samarbejde mellem foreninger og faciliteter. De viser også, foreningerne kan bidrage mere til finansieringen af faciliteterne i fremtiden, uden at dette sætter deres overlevelse i fare.

Ansættelsen af aktivitetsmedarbejdere/ foreningsudviklere deler vandene, og møder modstand i foreningskulturen og ideen om frivillighed hos flere aktører. Vi har oplevet en kultur, som handler om at passe på pengene og spare op, i stedet for at investere i udvikling, flere aktiviteter og mere indtjening. Faciliteterne har selv i flere tilfælde italesat udfordringerne med at få foreningerne med på at skabe udvikling og nye måder at dyrke idræt på.

Vi ser et tættere forpligtende samarbejde mellem foreninger og faciliteter omkring udvikling af aktiviteter, som en central del af den fremtidige udvikling især i lokalsamfundene.

5. UDVIKLINGSPROCES TIL STYRKELSE AF SAMARBEJDET OMKRING DRIFT, ADMINISTRATION FOR LOKALHALLERNE

Lokalhallerne Outrup, Hodde-Tistrup, Horne, Ølgod, og Skovlund-Ansager har alle i varierende grad de samme udfordringer med meget smalle organisationer, med få personer, der skal håndtere mange opgaver samtidigt.

Denne analyse viser et potentiale for at styrke samarbejdet især mellem de ansatte i lokalhallerne. Dette er en proces som vil kræve ressourcer fra både bestyrelser og ledere, da det for flere vil repræsentere et brud med etablerede rutiner. Et sådan samarbejde bør derfor udvikles løbende, og det vil kræve tid til at drøfte potentialer og teste konkrete løsninger i fællesskab.

At der igangsættes en udviklingsproces for lokalhallernes ledere og bestyrelser til afklaring af:

- Fælles standarder og løsninger på administration, bogføring, regnskab og booking
- Fælles standarder og løsninger på digitalisering af faciliteterne, herunder elektroniske låsesystemer og kamera overvågning af hallerne
- Fælles aftaler omkring samarbejde, vikarordninger og fælles medarbejdere

11. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

6. FÆLLES UDVIKLINGSFORLØB OG UNDERSTØTTELSE AF RELEVANTE NETVÆRK FOR FORENINGER, BESTYRELSE OG LOKALSAMFUND

- At der i Varde Kommune tilbydes fælles udviklingsforløb for både foreninger, faciliteter og lokalsamfund for at styrke dialog og fælles udvikling.
- Fælles standarder og løsninger for markedsføring af aktiviteterne i faciliteterne i samarbejde med foreningerne
- Fælles løsninger omkring udbud og organisering af aktiviteter i samarbejde mellem foreninger og faciliteter

7. AT DER FREMOVER UDARBEJDES STRATEGI OG HANDLINGSPLANER FOR ALLE FACILITETER SOM GRUNDLAG FOR AT MODTAGE TILSKUD

Et vigtigt element i en samlet facilitetsstrategi er, at faciliteterne udarbejder mere langsigtede strategi- og handlingsplaner, for at skabe en fælles forståelse mellem Varde Kommune og faciliteterne om den overordnede strategiske retning. Udviklingsplanerne kan derudover udgøre et løbende procesværktøj, som bestyrelsen og lederen kan bruge som grundlag for at fastholde fokus på udvikling i hverdagen.

8. ANBEFALINGER TIL STRATEGISKE UDVIKLINGSPUNKTER FOR DE ENKELTE FACILITETER ANFØRES UNDER KAPITEL 8

Der henvises til kapitel 8 for vurderinger og anbefalinger for de 10 analyserede faciliteter

02.06.2023

Klaus Frejo

Idrættens Udviklingscenter